

LIBRARY

JUL 28 1982

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXII Nr. 15

KETVIRTADIENIS, LIEPOS [JULY 22, 1982

KAINA 25 c.

KASDIEN

ŽENEVOJE DERYBOS TARYBINĖS DUJOS TIK TREČIA PARTIJA MOTERIMS ČIA

Svarbiausiu dienos klausimu yra, ką gero suserimusiui pasauliui dėl rytojaus duos Ženevoje vykstančios JAV ir TSRS derybos ginkluotės apribojimo klausimais. Vyksta jos už uždaru durų, kiek ilgai truks susitarti, sunku pasakyti. O gal iš derybų gali išeiti ir tik piššš . . .

JAV respublikonų administracija su jos prezidentu Reaganu per daug tiki į ginklo galią. JAV imperialistinės užsienio politikos prigimtis yra su priešu dorotis iš jėgos pozicijų, nugalėti jį ir diktuoti jam.

Nėra abejonės, kad Ženevoje derybose susitarti dėl žingsnio nusinklavimo kryptimi gali būti daug sunkumų.

Užmojis tarybinių natūralių dujų atvedimui į Vakarų Europą, sumaišė didžiųjų kapitalistinių šalių antitarybinės politikos kortas. Prez. Reagano sankcijos prieš tų dujų atvedimo projektą į didžiųjų kapitalistinių šalių antitarybinį solidarumą įvairė tokį kyli, kad vargu ir ar naujasis valstybės sekretorius George Shultz jį ištrauks.

Vakarų Europos sąjungininkai atvirai pasisakė prieš prez. Reagano sankcijas ir žūt-būt pasiryžę eiti savo keliu, o ne tokiu, kokio nori Vašingtonas.

Didžiųjų kapitalistinių šalių antitarybinio solidarumo politika subraškėjo ir subraškėjo rimtai, ko niekad nėra buvę anksčiau.

Demokratų partijos didieji politikeriai trina rankas iš džiaugsmo, kad respublikonai su savo prez. Reaganu tiesia jiems kelią į Baltuosius rūmus. Liaudis, pasipiktinusi prezidento antisocialinių programų politika, demokrātams pritaria ir, jeigu šiemet vyktų prezidento rinkimai, demokrātai kuo lengviausia išeitų laimėtojai.

Bet ką gero pasipiktinusiai liaudžiai respublikonais demokrātai duotų, laimėję rinkimus, kai nuo respublikonų mesti nė truputį netoliau kaip Rockefellerio interesai nuo Du Point interesų? Nieko geresnio. Kaip viena, taip antra partija už didžiojo biznio interesus.

Amerikos liaudžiai, kad kongrese būtų atstovaujami jos interesai, reikia trečios partijos—liaudies partijos.

Amerikos buržuazinė demokratija pasaulio akivaizdoje gavo dar vieną skaudų antausį. Moterų sąjūdžiai už ERA pralaimėjo. Tesurinko tik 35 valstijų balsus, o reikėjo surinkti 38. Kaip konstitucija ne-traktavo moterų lygiateisėmis su vyrais, taip pasilieka ir toliau.

Ko verta Amerikos buržuazinė

Iki 150 tūkstančių poilsiautojų kiekvieną vasaros dieną maitina Palangos prekybininkai. Ir šiemet sezonui gerai pasiruošta. Atidarytas naujas 120 vietų restoranas "Gabija", pertvarkytos kavinės "Banga", "Kaštonas", "Neptūnas". Duris atvėrė dietinės valgyklos "Vaiva" ir "Šatrija".

Nuotraukoje: Poilsiautojai vasaros kavinėje "Neptūnas".

B. Aleknavičiaus nuotrauka

TOKIŲ LIKIMAS—BIJOTI

1975 metų balandžio mėnesį, kad Pietų Vietnamo išsivadavimo pajėgos pasiekė Saigoną, tuometinis prezidentas Tchieu pasakė per televiziją ašaringą kalbą. Jis prisiekė "tęsti kovą ir neapleisti kovos lauko".

Netoli nuo televizijos studijos pastato buvusio prezidento laukė personalinis malūnsparnis. Po kelių valandų jis paliko tėvynę, kurią ne kartą pardavinėjo iš pradžių prancūzų, o vėliau amerikiečių kolonizatoriams.

Savaime suprantama, Tchieu ne pamiršo pasiimti su savimi apvalią

demokratija, civilizuotas pasaulis pamatė. Kiek pastangų ir netgi aukų turėjo sufražistės, kol iškovoto moterims teisę balsuoti, dabar vyksta tas pats, kad konstitucija lygiai su vyrais traktuotų moteris.

Jeigu kas mano, kad buržuazinė demokratija pranašesnė už socialistinę demokratiją, tai daugiau kaip žlibas. Ten už lygias teises nei moterims, nei spalvotiems žmonėms nereikia kovoti.

Kalbant toliau apie Amerikos buržuazinę demokratiją, pavyzdžiu yra John W. Hinckley. Jaunuolis pašovė prezidentą, tikslu nušauti. Jaunuolio tėvas milijonierius advokatas paklojo pusę milijono dolerių. Jaunuolis išteisintas kaip silpnaprotis. Žinoma, Amerikos teisingumo įstatymuose yra spragų, kad advokatai per jas jaunuolį ištempė į laisvę. Bet tik durnas gali nesuprasti, kad ir pusė milijono dolerių padėjo jį ištempti per tas spragas.

Socialistinėje demokratijoje to nėra: Stalinc, Chruščiovo ar Brežnevo vaikas, jeigu nusikaltai, esi kaltas.

S. J. Jokubka

sumelę. Kukliausiais paskaičiavimais—50 milijonų dolerių. Per aštuonerius savo prezidentavimo metus jis sugebėjo apšvarinti Pietų Vietnamo žydą ir gerokai pasipelniti iš "patronų" amerikiečių.

Atsidūręs Taivanyje, Tchieu ėmė ieškoti tinkamos vietos, kur galėtų baigti savo dienas. Jungtinės Valstijos, kuros laikomos patogiu buvusių diktatorių, nuverstų karalių ir šachų prieglobsčiu, Tchieu nekėlė pasitikėjimo.

Trumpai tariant, Tchieu apsisėjo Londone. To meto Anglijos laikraščiuose neretai galima buvo pamatyti eksprezidento ir jo žmonos, kantriai laukiančių miesto autobuso ar perkančių produktus pigiose parduotuvėse, nuotraukas. Vargšelis niekaip negalėjo susigaudyti su angliškais svarais ir pensais. Nors, ne be jūmoro praneša Honkongo savaitrašis "Eiša vik", jį jam pakako, kad įgytų atitinkamą igūdžių.

Netrukus Tchieu atsibodo vaizduoti vargšą tremtinį. Jis persikėlė į vilą Vimbltone, sūnų įtaiso į prestižiškiausią ir brangiausią Etono college, garaže atsiranda pora naujų laku spindinčių superlimuzinų.

Tačiau kartu su buvusiu prezidentu naujame name apsigyvena dar vienas gyventojas—baimė, kuri neduoda jam ramybės nei dieną, nei naktį. Tchieu ir čia nesijaučia saugus.

Jis vėl keičia gyvenamąją vietą. Šį kartą jo prieglobsčiu tampa slapta įsigytas namas-tvirtovė prabangiame Londono rajone—Kings-tone prie Temzės.

Tchieu, praneša "Eiša vik", praktiškai niekada neišeina iš savo diena naktį saugomos slėptuvės,

kurią ankstesnieji savininkai (likimo ironija!) buvo pavadinę "Baltaisiais rūmais". Tačiau ir už namo—tvirtovės sienų, ir už sargybinių nugarų Tchieu neatsikrato baimės jausmo, tapusio nuolatinio jo gyvenimo palydovu.

Ką gi, toks, matyt, visų diktatorių ir imperialistų marionečių likimas. Net jeigu gyvenimo pabaigoje jiems pavyksta įsigyti nuosavus "Baltuosius rūmus". V. Fiodorovas

Vogdavo vaikus pardavimui

Neseniai Kolumbijoje buvo su-sektas pagrindinis sindikatas, kuris iš vargingų šeimų vogdavo vaikus, o paskui juos parduodavo bevaikiams turtuoliams užsieniečiams.

Šio sindikato gretose—trys teisėjai, šeši notarai, atsakingi Kolumbijos socialinio aprūpinimo valdybos darbuotojai ir t. t.

Vien sindikato vadovui advokatui iš Bogotos R. V. Moralesui teismo pateiktame kaltinime pažymima, kad jis užsieniečiams pardavęs apie 600 vaikų iš Kolumbijos ir apie 200 vaikų iš Peru ir Ekvadoro.

Teismo procese paaiškėjo, kad užsieniečiai už kiekvieną vaiką mokėdavo po 10-15 tūkstančių dolerių. Iš vaikų pardavimo vien R. V. Moralesas gavo apie 7 milijonus dolerių pelno . . .

Vaikų pardavimo technika labai paprasta—pagrobtiesiems vaikams paruošdavo fiktyvius dokumentus: gimimo liudijimus, jų tėvų sutikimą, kad vaikas būtų įsūnytas kitų žmonių. Po to, sudarę oficialius vaiko įsūnijimo dokumentus, bevaikai užsieniečiai juos išsiveždavo į bet kurį pasaulio kraštą.

Nusikalstama pagrindinio sindikato veikla paaiškėjo po to, kai R. V. Moraleso parankiniai pagrobė valstiečio Ch. Ramireso sūnų ir dukrą.

Vaikai žaidė netoli plento. Prie jų sustojo automobilis, iš kurio išlipo vyras ir moteris, pavaišino vaikus saldinais, o paskui pasiūlė pasivažinėti automobiliu . . .

Ch. Ramiresas po atkaklių ieškojimų savo vaikus rado viename Bogotos viešbučiu, kuriame R. V. Moraleso sindikatas laikydavo pirkėjų belaukiančius vaikus. Apie tai sužinojo ir policija.

Kai prasidėjo prekiautojų vaikais teismas, paaiškėjo, kad pagrindinio sindikato būta tarptautinio. Teko įsikišti ir Peru bei Ekvadoro prokurorams. Mat teismas Kolumbijoje palietė ir aukštus Peru valdininkus, dirbančius tarptautinėje organizacijoje nukentėjusiems nuo žemės drebėjimų remti, ir net Ekvadoro nepilnamečių teisės pažeidėjų teismo pirmininką, kitus tos šalies teisingumo ministerijos darbuotojus.

Pasaulyje, kuriame gyvenama pagal principą: kiemo pinigine storesnė, tas ir galingesnis, biznio objektu gali būti ir vaikai. L. P-rius

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325
Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Demokratai lengvai laimėtu

Jeigu šiemet būtų prezidento rinkimai, demokratai kuo lengviausia išeitų laimėtojais. Galvojančiai tautai respublikonų administracija su jos prezidentu Reaganu jau igriso iki kaklo. Ypač liarmuoja skurdžiai, gyvenantys iš socialinio aprūpinimo pašalpų, liarmuoja pensininkai, kurių daugelis vos bepragyvena, kai infliacija be pasigailėjimo jų pensijas vis labiau menkina, liarmuoja milijonai bedarbių, nematydami nedarbo galo, liarmuoja fermeriai, jog varosi nuo koto, liarmuoja mažesni bizniai netgi ir vidutiniškos kompanijos. Ir jau niekam ne paslaptis, kad respublikonų administracija su jos prez. Reaganu "iš biednų imti, turėiams duoti". Tai sako netgi milijonierius demokratų sen. Kennedy, turėdamas galvoje būsimus prezidento rinkimus 1984 metais.

Su užsienio politika respublikonų administracijai ir prez. Reaganui dar blogiau. Proteguodama daugnacionalinių naftos korporacijų interesus, kad Tarybų Sąjungai trukdžius atvesti į Vakarų Europą natūralias dujas, sukėlė prieš save Vakarų Europoje sąjungininkus. Daugnacionalinių interesų užantyje užauginti Izraelio sionistai įvėlė į didžiausius nemalonumus žmogžudiška agresija prieš Libaną Amerikos ginklais ir įvėlė į tokią padėtį, kad nei šaukti nei rėkti, kai "gaila ir varškės ir žento". Arba, atviras padėjimas Anglijai susirėmimo su Argentina dėl Falklanda salų, jau ir taip antijankiškoje Lotynų Amerikoje dar labiau patrėšė dirvą antiimperialistinėms-antijankiškomis nuotakoms, sulaužiusi Rio de Janeiro savignyos sutartį. Kinija dėl užmojų parduoti Taivanui ginklų žvairakiuoja. Salvadore su sufabikuotais rinkimais neišėjo, kaip norėjo. Sukeltas liarmas dėl Lenkijos subliuško ir taip be galo, kad prisiėjo dėl tų visų nesėkmių ieškoti "atpirkimo ožio" ir naujo valstybės sekretoriaus.

Ar demokratai, piktai kritikuojantys ir smerkiantys respublikonų administraciją su jos prez. Reaganu, išėjė laimėtojais visa tai atitaisytu, prašosi klausimas, nes demokratai, lygiai kaip respublikonai yra didžiojo biznio interesų atstovai. Bet jeigu šiemet būtų prezidento rinkimai, lengvai išeitų laimėtojais. Laimėtu ne kaip pasipiktinusių respublikonais žmonių partija, o kaip piktai kritikuojanti respublikonus.

Po pakaitų valstybės departamente

Prez. Reagano administracijos užsienio politika, vadovaujama sekretoriaus Alexander Haig, buvo taip įklampus ir painiavas, kad kuo skubiausia prisiėjo ją gelbėti, sekretorių Haig pakeičiant kitu žmogumi. Kaip naujasis sekretorius George Shultz ją iš tų painavų išves, vargu pasakyti. Pakaitų gal ir bus, bet iš esmės, kaip buvo imperialistinė, taip ir pasilik.

Sekretoriui Haig, kaip imperialistinių korporacijų interesų atstovui valdžioje, būtų buvęs iškrypimas iš imperialistinės užsienio politikos kurso sulaukti Izraelį nuo agresijos prieš Libaną dėl pažangių palestiniečių. Taipgi būtų buvęs iš to kurso iškrypimas nepadėti Anglijai susirėmimo su Argentina dėl Falkland salų. Taipgi būtų buvę nei šis nei tas priešintis prez. Reagano sankcijoms Tarybų Sąjungai, kad trukdžius natūralių dujų atvedimą į Vakarų Europą. Ir kaip žinia, visa tai prieš JAV šią grubią imperialistinę užsienio politiką sukėlė pasaulyje pasipiktinimą ir netgi nerimą.

Žiaurus žmogžudiškas Izraelio karas Amerikos ginklais prieš Libaną, Lotynų Amerikos tautų sukrotimas prieš JAV dėl padėjimo Anglijai, Vakarų Europos sąjungininkų pasiūšimas dėl sankcijų, sekretorių Haig valstybės departamente "suvirino" taip, kad turėjo iššokti iš sekretoriaus vietos, nors, kaip kariškis, Amerikos ginklavimosi politikai buvo tinkamiausias. Į jo vietą atėjo pats korporacijų žmogus, vienos iš didžiausių daugnacionalinių korporacijų valdytojas, kieto charakterio tarptautinis biznierių George Shultz. Vadinasi, reakcinio kariškio vietą užėmė reakcinis biznierių.

Abu jie vienodo politinio sukirpimo, tik yra skirtingų profesijų žmonės. Tai labai skirtingos profesijos. Ir verčiasi galvoti, vienas imperialistinėje užsienio politikoje veikė kaip kariškis, antras veiks kaip biznierių. Bet ar biznierių George Shultz kur toliau nuves užsienio politiką, tenka abejoti, nes JAV imperialistinė užsienio politika vis labiau atsimuša kaip kaktą į sieną besikeičiančiame pasaulyje į tautų sugyvenimą be karų. Labai galimas daiktas, ir sekretoriui Shultz bus lemta įklimti į painiavas, kaip įklimpo sekretorių Haig, jeigu nesiskaitys su pasaulinės politikos realijomis.

— Buvęs JAV valstybės sekretorius S. Vance: "Mes ir mūsų sąjungininkai skiriame gynybai maždaug 25 procentais daugiau lėšų, negu Tarybų Sąjunga ir Varšuvos paktas".

— Senatorius E. Kennedy sako, jog branduolinio ginklo išaldymas leistu kasmet sutaupyti mažiausia \$20 bilijonų, o vėlesnis jo atsargų mažinimas išsaugotų papildomai bilijonus dolerių.

2

Iš sunerimusio pasaulio dėl rytojaus

IŠ JT NUSIGINKLAVIMUI SESIJOS

Pasauliui iškilusi branduolinio sunaikinimo grėsmė reikalauja skubių ir praktinių veiksmų, būtina priimti konkrečius nutarimus nusiginklavimo klausimais.

Ši mintis buvo pagrindinė Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos antrosios specialiosios sesijos nusiginklavimo klausimais dalyvių kalbose. Sesijoje dalyvavo daugiau kaip 130 šalių atstovai, kurių dauguma pabrėžė, kad paastrėjusi tarptautinė situacija, didėjas karo pavojus ypač įsakmiai reikalauja konstruktyvių žingsnių.

BALTIEJI RŪMAI IR BEŽDŽIŪNĖS

Kaip praneša informuotas Indijos laikraštis "Economic Times", JAV administracija pagrasino Bangladešo vyriausybei apkarpyti šiai šaliai duodamus kreditus, jeigu ji nepanaikins uždraudimo išvežti iš Bangladešo beždžionės. Mat, Bangladešas Indijos pavyzdžiu įvedė embargo primatų eksportui, kai buvo sužinota, kad makakos rezusai, kurių tiek daug perka Jungtinės Valstijos, naudojami mirtino ginklo bandymams Pentagono laboratorijose. Pavyzdžiui, ten buvo tikinama, kaip beždžionės veikia barbariškos neutroninės priemonės.

SEPARATISTŪ NUSIKALTIMAI

Indijos sąjunginėje Mizorano teritorijoje nesibaigia banditiški separatistų iš propėkniško Mizo nacionalinio fronto išpuoliai. Pastarosiomis dienomis banditų aukomis tapo daugiau kaip dešimt žmonių—kelių darbininkai, mokytojas, žurnalistas, įstatymų leidimo susirinkimo narys. Mizorano vyriausybė imasi priemonių civiliams gyventojams ginti. Kai kuriuose miestuose įvesta komendanto valanda.

Teroristinės veiklos aktyvėjimą vietinė spauda sieja su Kinijos pagalbos ekstremistams didėjimu. Pekinas tokiu būdu mėgina susilpninti Indiją.

PAVOJINGI INCIDENTAI

Italų laikraštis "Unita" praneša apie JAV karo laivyno pajėgų atominio povandeninio laivo avariją netoli Italijos krantų.

Kaip rašo laikraštis, nukentėjęs povandeninis laivas dabar remontuojamas Madalenos salos rajone, kur yra didelė NATO karo laivyno bazė. Šalia jo stovi JAV karo laivyno pajėgų plaukiojanti bazė "Orion". Rajonas visiškai užblokuotas: ore be paliovos skraido Italijos ir Amerikos karo aviacijos pajėgų malūnsparniai, pakrantės vandenyse plaukioja daugybė pakrantės apsaugos katerių.

KIEK ANGLIJAI KAINAVO KARAS DĖL FOLKLAND

Po to, kai Pietų Atlante buvo nutraukta ugnis, Britanijos spauda susumavo tragiškus konservatorių vyriausybės kolonijinės avantūros rezultatus. Dėl jos žuvo šimtai Anglijos karių. Laikraščiai nurodo, kad iš šio oficialiojo Londono sukurstyto konflikto realios naudos turėjo tik Didžiosios Britanijos karinė žinyba.

Kaip žinia, preliminariniais verti-

nimais šaliai karas kainavo 2 bilijonus svarų sterlingų. Į šį skaičių neįeina numatytos išlaidos didžiuliam kariuomenės laukingam kontingentui išlaikyti, kuris neribotam laikui liks Folkland salose.

PRANEŠĖ "WASHINGTON POST"

Remdamasis informuotais šluoksniais laikraštis "Washington Post" pranešė, kad Jungtinės Valstijos pradėjo gaminti įtaisus raketoms "Pershing-2", kurios turi būti dislokuotos kai kuriose Vakarų Europos šalyse. Taip pat duotas nurodymas pradėti gaminti ir pačią sistemą, nors ji dar galutinai neišbandyta. Toks nutarimas, nurodo laikraštis, buvo priimtas "dėl to, kad būtina laikytis šios raketos dislokavimo NATO šalyse grafikos".

GRAIKIJOS PROTESTAS

Graikijos vyriausybė pareiškė protestą Turkijai—savo sąjungininkei Šiaurės Atlanto bloke—prieš eilinį Graikijos oro erdvės pažeidimą.

Graikijos vyriausybės atstovas pareiškė, kad 16 Turkijos karo lėktuvų birželio 15 d. pažeidė sieną šiaurinėje Egėjaus jūros dalyje. Graikijos valdžia apie tai informavo ir kitus NATO narius.

Trumpai

— Po dviejų metų valdžios toxicologo John Mennear tyrinėjimų, preliminariniais duomenimis, dekafinuota kava žmonėms gali sukelti kepenų vėžį. Tai pastebėjo savo laboratorijoje dekafinuota kava girdydamas peles.

— Kaip žinia, prez. Reaganas yra pasiūlęs užsakyti karinėms pajėgoms 100 bombonešių B-1 už \$20.5 bilijono. Bet pasirodo, kad jie taksu mokėtojams kaštuos ne virš \$20 bilijonų, o 25 procentais brangiau.

— Kongresmanai Walter F. Fauntroy ir Mičigano demokratų George Crocket ragino administraciją, kad nutrauktų rėmusi Izraelį.

— Illinois jaunų darbininkų lygos pirmininką Lenny Lamkin policija buvo areštavus, kai jis rinko parašus po peticija, reikalaujančią pailginti nedarbo kompensacijų davimą bedarbiams.

— West Virginia plieno kompanijų kasyklose paleido iš darbo apie pusę darbininkų—mažiausia 2,500 angliakasių.

— Atsistatydinęs valstybės sekretorius Alexander M. Haig praeitais metais be algos už sekretoriavimą iš šalies turėjo \$1.1 milijoną pajamų už investuotus savo kapitalus ir už kitką.

— Nacionalinė komisijoj Social Security sistemos reformai konservatoriai argumentuoja, kad į pensiją palaipsniui reikia leisti darbininkus vėliau, nes amerikiečiai vis ilgiau gyvena. Dabar yra leidžiami 65 metų.

— Nacionalinio švietimo asociacijos vadovai metiniame suvažiavime iškėlė mintį, kad mokytojų profesijos suaktyvintų pasipriešinimą prez. Reagano švietimo politikai ir pasisakytų už branduolinio ginklo išaldymą.

Vilnis, 1982 liepos 22

NUTAUTEJIMAS, JAUNIMAS IR LITUANISTIKA

Mūsų imigrantų, vadinamųjų dipukų, gyvenimas nėra pavydėtinas. Jo neturėtų pavydėti kitų tautybių ateiviai. Man atrodo, lietuviai turi daugiau rūpesčių. Jau senokai gyvenu Amerikos viduryje, Midwest, ir turiu progos stebėti iš arti visas mūsų buities problemas. Būnu ir Chicagoje, Detrote. Pastoviai skaitau ne tik čekiškiuosius dienraščius—„Draugą“ su „Naujie-nomis“. Įdomus man ir Kanadoje kunigų leidžiamas savaitinis „Tėviškės Žiburių“ laikraštis, kuris parenka geros informacijos apie Lietuvos kultūrą. Kartais ir vieną kitą „magaziną“ paskaitau—kaip „Aidai“, „Pasaulio Lietuvis“, „Į Laisvę“. Nuolatos bendrauju su kitais dipukais. Kai kurie nuostabiai nieko nepamiršo iš senosios „Kontrės“ atvažiavę: jie ryja vieni kitus, jie purvais drabsto vienas kitą, jie taip susiskaldę, taip išsilyję į Smetonos laikų politines partijas, kad net plaukai šiaušiasi ant galvos. Dar labiau tai matosi iš mūsų spaudos. Bestebint savas negeroves, kaupiant žinias, jau seniai niežėjo liežuvis atvirai ką nors pakalbėti dėl mūsų bėdų. Bet gerai pagalvojęs, supratau, kad nei „Draugas“, nei kiti mano raštų nepriims. Tad sakau, jeigu jau syki kalbėti apie kontraversijas viešai, tai geriau per tą spaudą, kuri teisingiau apie Lietuvą rašo, svarbiausia—draugiškiau.

Vienas iš svarbių klausimų, kurie mūsų vis svarstomi ir dėl kurių noriu tarstelėti žodį bus—nutautėjimas ir jaunimo rolė. Kaip visiems yra aišku, apie vyresnio amžiaus lietuvių nutautėjimą Amerikoje ar Kanadoje niekas nekalba. Bent jau tie, kas skaito „Laisvę“ ir „Vilni“, kiek seniai patyriau, per dešimtmečius išlaikė lietuviybę, tikrai nešneka apie savo nutautėjimo bausmų, juos stiprina ryšys su Lietuva, jiems savi mūsų giminės dabartiniai darbai ir rūpesčiai. Jiems, žinoma, nekyla toks klausimas, kaip—važiuoti ar nevažiuoti į Lietuvą. Tuo tarpu dipukų veikėjams, „vaduotojams“ ar jų laikraščių bendradarbiams—kitos problemos.

„Jauni pabėgėliai“

Kanadoje, Toronte, ateitininkų „sendraugiai“ arba vyresnieji 1981 m. buvo surengę svarstybas (simpoziumą) apie „jaunus pabėgėlius“. Kalbėjo „Tėviškės Žiburių“ „bosas“ kunigas Pranas Gaidamavičius—Gaida. Jis jau savo laikraštį buvo rašęs, kad vieni iš dipukinių jaunuolių bėga nuo lietuvių iš mažens, o kiti šalinasi lietuviškų organizacijų jau subrendę. Dėl pirmųjų atskirai pirmiausia jų tėvai, o antri daugiausia patys kalti, nors... ne visiškai. Kodėl jie bėga? Studijos, įtemptas darbas, profesiniai „trabėliai“, palinkimas į vietinę kultūrą, be abejo, prie to prisideda. Bet kunigas dar paminėjo ir „stoką lietuviškos kultūros“, o taip pat kitų tautybių merginas, vaikus ir—įsidėmėkime!—„nejdomią lietuvišką veiklą“.

Esu pastebėjęs, kad ir „Vilnyje“ bei „Laisvėje“ buvo ne kartą rašyta apie lituanistines dipukų mokyklas. Tos mokyklos nori skiepyti lietuviškumą. Jų, veikiančių šeštadieniais, dipukai buvo Amerikoje pristeigę kelias dešimtis. Bet jos jaunimo nepatraukė, ir kaip gerai žinome, jaunieji lietuviukai į jas dažnai vežami prieš savo norą, tėvams verčiant.

JAV Lietuvių bendruomenės taryba 1981 m. spalio 24-25 d. d. turėjo savo suvažiavimą ir pripažino nelinksmą dalyką: mokinių mažėja kasmet 6-8 procentais. Vaizdas nemalonus, kada per dešimtmetį lietuviškas savaitgalio mokyklas lankančių skaičius sumažėja per pusę. Taigi 1969-70 mokslo metais veikė 42 lituanistinės mokyklos su 3025 mokiniais, o 1979-80 m. m. jau liko 32 mokyklos su 1601 mokiniu. O kiek jų liks po šio dešimtmečio?..

Lituanistinio švietimo vargai—tik dalis visų nelaimių. Bendruomenė pripažino, kad „iš viso lietuviškos knygos ir laikraščių skaitymas yra apverktinoje padėtyje“. Vis daugiau ir daugiau tėvų, leidžiančių savo vaikus į lituanistines mokyklas, patys neskaito nė vieno lietuviško laikraščio. Pažįstu tokius! Ko norėti iš jų vaikų?

Taip, jaunimas nutautėja. Tas pats yra Amerikoje ir su kitų tautų ateivių jaunimu. Tad gal labai ir stebėtis nereikėtų. Bet jei yra dar tokių, kurie visvien domisi ryšiais su mūsų tėvyne, su savo tėvų gimtąja šalimi, kuri vadinasi Lietuva, tai reikia jiems padėti. Ypač padėti! Mano nuomonė nėra jau nauja, jos laikosi ir kiti, deja, vis tenka kartoti: netrukdykime jaunimo ryšiams su Lietuva, padėkime jiems.

O ryšiai su Lietuva praturtėjo!

Nėra dabar jau reikalo plačiau kalbėti apie mūsų „laisvintojų“, su VLIKu ar ALTA priešaky, buvusius nutarimus dėl ryšių palaikymo su Lietuva, jų gąsdinimus lankyti Lietuvoje. Valūnas anksčiau, o Bobelis dabar VLIKE, kaip ir Sidlauskas ALToje, ir praityje ir dabar vis kartoja: venkite kelionių į Lietuvą, nes tai nesiderina su patriotizmu. O taip, tai skambūs žodžiai, bet juos rimtai priimti galėjo tik menko proto ateiviai. Kad Clevelando „draudimai“ seniai sugriuvo, neteko reikšmės, tai visiškai pagrįsta, kaip sovietinė spauda mėgsta sakyti—dėsinga. Kur su tokia politika nuvesi ateivių jaunimą?

Bet Chicagos ir Clevelando laikraščiai vis dar pikta rašo apie tuos, kurie išdrįsta apsilankyti tėvynėje. O dar pikčiau apie tuos, kas išdrįsta savo gerai išpūdziais pasidalinti su skaitytojais, žinoma, jei randa kur. Tai jau—išdavikai, tai tautinės drausmės laužytojai—šitokiais Petro Stravinsko žodžiais „Naujienose“ rašė ne vienas Bobelio, Sidlausko ar vadinamų „reorgu“ pasekėjas.

Bet, kaip matome, tokių „tautinės drausmės“ pažeidėjų atsiranda vis daugiau. Tarp jų, mūsų laimei, yra ir jaunimo atstovų.

Man jau seniai stebint susidarė štai koks išpūdis: jaunimas, išskyrus vieną kitą „vaduotojų“ akloje įtakoje esantį, nepasisako prieš išsivijęs ryšius su Lietuva, prieš lankymąsi tėvynėje. Tai būdingai! Tai kodėl mes, senieji dipukai, turime į tai neatsižvelgti?

Jaunimas teisingai pasisakė už asmeniškų ryšių su Lietuvos žmonėmis, nes kaip matome iš dipukų pasisakymų jų „magazinuose“ ar laikraščiuose, tie ryšiai yra svarbūs dėl kelių priežasčių: jais tobulinama lietuvių kalba, stiprinama lietuviška „identity“ (tapatybė), sudaromos sąlygos artimiau susipažinti su asmenimis, gyvenančiais Lietuvoje, o kai kas dipukų jaunuolių apsilankymus Lietuvoje laiko

net „svarbiausiu veiksmu lietuviškame jaunimo auklėjime“. Taigi jauni dipukų žurnalistai, kaip Linas Kojelis („Į Laisvę“, 1979 m. Nr. 77), primena, „su koku rūpestingumu tėvai paruošia vaikus kelionėms į Lietuvą“. Bet tokio rūpestingumo, skundžiasi veikėjai, nematyti, kai kalbama apie jaunimo paruošimą visuomeninei-politinei veiklai. Kokia ta veikla? Nagi, „laisvinimo“, o kaip matėme, dipukų jaunimas abejingas jai, tad ką jai paruoši. Geriau, žinoma, lietuviybės ieškoti Lietuvoje, o ne toje nuobodžioje veikloje.

Beje tarpe dipukų Chicagoje pernai nugirdau nuomonę, jog „mūsų jaunimui kalama į galvą, kad nesilankant Lietuvoje negalima būti geru lietuviu“.

Man gražūs buvo žodžiai, kuriuos ištarė jaunųjų lietuvių tėveliai! Protinigi! Bet, deja, mūsų gyvenimas dar duoda kitokių pavyzdžių. Detrote man pasakojo atsitikimą, kad tėvelis savo sūneliui uždraudė draugauti su panele, kurios mamytė lankėsi Lietuvoje. Arba vėl, kaip rašo patys dipukai, jaunuoliai pasakoja taip: „Negaliu pasirašyti petijcijos prezidentui, nes mano teta ką tik atvyko iš Lietuvos“. Dar vienas jaunas vyras pasakė savo draugams: „Boys, negaliu eiti į demonstraciją, nes šią vasarą noriu vykti į Lietuvą“.

Visiems ir sau giriamės, kad gyvename laisviausioje šalyje. O baimė mūsų tikrovėje kaip reta galingas ir nemalonus jausmas. Dipukai savo laikraščiuose dar kelia tokias problemas, net dilemas; kaip esą galima dalyvauti „laisvinime“ ir tuo nepakenkti savo giminėms Lietuvoje? Bet žinau daug atvejų, kai patys svarbiausieji veikėjai pikčiausiai kariauja prieš komunizmą, o Lietuvoje gyvena jų artimiausi giminės, ir nė vienas nepasiskundė, kad jie dėl jų netikusios veiklos būtų nukentėję. Matyt, kai kam malonu save ir kitus apgaudinėti. Gerai, kad kai kurie ir patys supranta, jog toji baimė dažnai pavirsta blankia iliuzija ar paprasta nesąmone, ką viešai pripažįsta. Žinau iš pažįstamų, kad į Lietuvą važiuo ne tik „vaduotojų“ žmonos, vaikai ar kiti giminės, bet ir aštrūs antikarybiniai veikėjai. Ir niekam nekliuvo. Taigi, daug to melo mūsų tarpe. Ir kasdieninės baimės, lyg nedemokratinėje šalyje gyventume.

Kursai Vilniuje: geri ir nedori norai

Toronte vykusiame simpoziume angliškai kalbanti lietuvaitė Tundra Ehlers pasakė šitaip: „Gaivinančiai veikia Lietuvos lankymas“. Taip mąsto ir gerai, geriau ar blogiau lietuviškai kalbantys mūsų vaikai. Dėl to kai kurių tėveliai, ir man pažįstami, domisi Vilniuje vasaros metu nuo 1973 m. rengiamais Vilniaus universiteto lituanistikos kursais. Iki 1981 m. jų jau įvyko devyni ir jie trukdavo po šešias savaites. Kalbėjau su vienu iš dalyvių, lankiusių 1980 m. vykusius aštuntuosius iš eilės kursus. Jis juos gyrė: žinomi lietuvių mokslininkai skaitė įdomias paskaitas iš kalbotyros, literatūros, geografijos ir kitų sričių, daug kas pamatyta Lietuvoje, būta ir pajūry, Palangoje, ir kaime.

„Gimtajame krašte“ skaičiau kursantų išpūdzius ir dar giliau supratau: lietuvių kalba, štai kas, atrodo, ypač svarbu rengėjams. Ir galvojau: o gal ir patiems kursan-

tams? Jie savo išpūdziuose kalbėjo: „Lietuvių kalba—mano protėvių kalba. Kalba—turtas, kurio niekas negali atimti nuo tavęs. O kur būtų geriau pasitobulinti lietuvių kalbos, negu pačioje Lietuvoje?“ (J. Venkutė, Los Angeles, Cal.).

Kur nepatikėsi, kad tokie kursai tobulina jaunų išsivijusių lietuvių kalbą ir stiprina „identity“. Iš pažįstamų dipukų Clevelande girdėjau, kad vienas kitas kursantas, sugrįžęs namo, daugiau susidomėjo lietuvių kalba, panoro gauti knygų iš Vilniaus.

Bet štai susidurdamas su tais žmonėmis, domėdamasis kursantų gyvenimu, sužinojau ir kitokių dalykų. Dauguma, pasirodo, grįžę iš Vilniaus, deja, ir toliau vėl savo tarpe kalba angliškai, vokiškai ar ispaniškai. Ir tada kyla klausimas: ar Vilniaus geradariai žino, kiek iš tikrųjų naudos atneša jų skiriamos lituanistiniam išsivijusių mokymui lėšos?

Bet yra dar liūdnųjų dalykų. Sužinojau, o tai turbūt, visiškai aišku ir kursų rengėjams, kad kai kas iš tų kelionių į Lietuvą ir ypač iš lituanistinių kursų laukia, atrodo, kažinkokių tikslų, kurie nelabai derinasi su cituotais gerais jaunuolių išpūdziais. Jie, tie gudragalviai, viešai siūlo piktnaudžiauti kursais. „Į Laisvę“ 1979 m. Nr. 77 parašė: „iš kelionių į Lietuvą susilaukiame įvairių rezultatų. Subrendęs ir pasirošęs kelionei idealistas (...) padrasina ten neparsidavusių lietuvių“. Ką gi tai reiškia? O tai, kad į Lietuvą skatinami vykti tariami idealistai, iš anksto prieš dabartinę Lietuvą nusistatę ir gerai pasiruošę „perauklėti“ Lietuvos jaunuolius žmones. Kyla klausimas: ar vykstant pamatyti savo tėvų gimtinę ir pasitobulinti lietuvių kalbą, reikia specialiai „ruošti“? Jei keliauji pasisemti žinių, dosniai teikiama, tai ar tinka užsiimti kišimusi į tų žmonių išitikinimus arba apgaudinėti žmones, jei kuris silpniau gyvenimą išmano? Something wrong—čia pasakys amerikietis. Matyt, iš vykstančių laukiama kažinkokios naudos, nes juk ir dipukai nepataria važiuoti tik tariamai „naiviems, nesubrendusiems, bailiams ir blogos valios lietuviams“, t. y. doriems, kultūringiems išsivijusių jaunuoliams. Čia ir prisimena „Aiduose“ (1981 m. Nr. 5) atspaudintas filosofo A. Maceinos pasakymas, kad „galimybė apsilankyti Lietuvoje reikia pasinaudoti sąmoningai“.

Jau aiškiai išryškinti kai kieno tikslai Jaunimo suvažiavimo 1979 m., kur nutarime parašyta: „remiame išvystymą dinamiško dialogo su Lietuvos jaunimu per pogrindžio spaudą, asmeniškų ryšių ir kt. būdus“. Ar tai jau Lietuvos žmonėms ne per daug įtartina skamba? Sako—reikia ryšių su Lietuvos žmonėmis, jaunimu, bet kodėl tas būtinais „dinamiškas“ dialogas turi būti vystomas per „pogrindžio spaudą“? Taigi atskleidžiami visai kitokie norai, negu kad tobulinantis lietuvių kalboje. Siūlomi ryšiai nėra legalūs, ir tokie „dinamiški“ pasiūlymai, nors kai kieno vadina „idealistiniais“, kursų rengėjams gali pasirodyti nerpiimtini, o aktyvus siūlymas šnipinėti ir skatinti antivyriausybinę nuotaiką Vilniuje gali būti, kaip kiekvienoje save gerbiančioje šalyje, supras tas teisingai: apsieisime be to „dina-

(Nukelta į 4 puslapį)

(Atkelta iš trečio puslapio)

miško dialogo!"

Gal Lietuvoje per lituanistikos kursus daromos kokios nors žabangos išsivijos jaunimui? Gal kursai rengiami ne tiems jaunuoliams, kurie jų nori? "Tėviškės Žiburiai" (1981 m. liepos 30) paskelbė, kad esą ne dėl meilės Lietuvai valdžia suorganizavusi tam tikrus skyrius Vilniaus universitete, nes—"čia ruošiami kadrai, kurie grįžę turės reikštis (...) sovietams naudinga linkme (...). Maskvos valdžia siunčia vadinamus "mokytojus" mūsų lietuviškoms mokykloms..."

My Goodness, pasakys čia amerikietis. Ar galima sulaukti didesnio kvailumo žymių atspausdame žodyje? Vilnius, isidėmekime, ruošia aiškius "agentus" Amerikai iš jos žmonių, kaip tik tuose lituanistikos kursuose, tik neaišku, kokiose jie mokys mokyklose... Mano galva neišmano tokios "logikos"!

Tad ko keliauti mūsų jaunimui į Lietuvą?

Jau minėjau 1979 m. Jaunimo suvažiavime paskelbto nutarimo dalį apie "dinamišką dialogą" su Lietuvos jaunimu. Ar manote, kad toks nutarimas, taip ir gone with the wind (nuėjo vėjais) kaip pasakytų mūsų pamėgtoji rašytoja Margaret Mitchell? O ne, kas metai vis labiau buvo keliamas to "dinamiško dialogo" reikalavimas, be to, kaip supratau iš žmonių ir spaudos, iškilo dar konkretesni nurodymai bei skatinimai keliaujantiems.

Atėjo 1980 metai, ir štai "Į Laisvę" Nr. 80 parašė, kad "reikia geriau mums pasiinformuoti apie dabartinę padėtį pavergtame krašte, reikia užmegzti tampresnius ryšius su rezistentais Lietuvoje". O "Tėviškės Žiburiai" (1981 m. birželio 9 d.) straipsnyje "Proveržiai spaudon" parašė dar atviriau: kadangi Vakarų spaudos korespondentai reziduuoja tik Maskvoje ir jie tik retkarčiais apsilanko Vilniuje, todėl ir dipukiška "vadavimo" kalba rašoma: (...) išsivijai tenka tarpininko uždavinys, būtent, gauti iš pavergtos Lietuvos pagrindžio informacijas ir jas perteikti laisvam pasauliui. Tai ilgas ir pavojingas kelias, tačiau kitokio nėra (...). Dėl to (...) išsivijos informaciniams tarnybom ir paskiriam asmenim tenka gautas naujienas žymiai suaktualinti, surišti su naujais įvykiais, apvilti bėgamojo momento drabužiu".

Tas pats laikraštis (1981 m. liepos 30 d.) dar konkrečiau nurodė: reikia vežti į Lietuvą literatūrą, kuri skleistų priešiškas santvarkai idėjas.

Tai labai aiškūs darosi kelionių į Lietuvą tikslai, kuriems vykdyti bus ieškoma ir atitinkamų jaunuolių. Kuriama jau aiškiai provokacinė diversinio kelionių į Lietuvą teorija. Ir man, kuriam kaip ir kitiems rūpi, kad Lietuva gaivintų mūsų jaunimo lietuvių, darosi neramus: ar šitaip nėra siekiama—tariau kelionių į Lietuvą rėmimu—tas keliones sugriauti, prarasti puikias mūsų jaunimo išlaikymo lietuvių bėje galimybes?

Tai—ne rūpestis lietuvių kalbos tobulinimu. Tai nėra tie konkretūs, teisingi ryšiai tarp išsivijų ir Lietuvos, kuriuos Vilnius parems ar toleruos. Štai kur pavojinga!

Nerimą patvirtino vienas pažįstamas Vilniaus lituanistinių kursų dalyvis, kuris man pasakojo, kaip vienas iš naujų atvykėlių iš Lietu-

vos, vadinamų disidentų, beje, apie save turįs per daug gerą nuomonę, susirado į Vilniaus kursus vykstančius ir kiekvienam jų per gvolta į bagažą kaišiojo savo knygą. "Nebijokit,—jis sakė,—kaip nors praeis, bet būsit padarę gerą darbą..." Kažin?

Man pasakojo, kad į kursus Vilniuje vis dažniau savo mieluosius vaikus pradėjo siuntinėti ir žymūs antitarybiniai veikėjai, kurie šiaip ryšius su Lietuva smerkė. Iš kur tas pasikeitimas? Galbūt tikrai tai iš meilės lietuvių kalbai, iš reikalo vaikams pamatyti (gal ir pamilti?) savo tėvų gimtą žemę? Dabar man atrodo, kad ko gero tikslai visai kitokie. Tai gerai liudija ir aukščiau cituotos dipukų laikraščių mintys. Jei jie taip rašė, žinokime, kad taip galvoja ir tų išsivijų vadai bei patys svarbieji "laisvintojai", kurie tų laikraščių redakcijoms diktuoja savo nuomonę.

Ir dabar galvoju: vadinasi, ne Vilniuje, Lietuvoje, ruošiami "kadrai", bet tik pas mus, Vakaruose. Išsivijų, jų tikslas—speciali, nelegali politinė veikla? Jei taip, tai ar nepasitvirtins jau pasiekiantys Ameriką gandai, kad ir Vilniaus universitete kalbama apie pertrauką lituanistikos kursuose, o gal net iš viso apie jų atsisakymą? Jeiigu parodyta tiek geros valios, idėta tiek daug pastangų, tai kam dar stiprinti lietuvių tų, kurie kovoja ir provokuoja prieš jos ugdytojus?

Jie braido per nerealybės balas

Nežinau tikrai, koks toliau bus lituanistinių kursų likimas. Gaila būtų, jeigu jų netektume. Bet kas gi liktų kaltas? Man tai jau aišku, kad dipukų vadai, patys jaunuoliai savo pareikškimais, nurodymais, netikusiu elgesiu parodė didelį realybės nesupratimą. Ištikinau, kad jau ne pirmas kartas, kai mūsų tautiečiai tiesiog braido per balas, kuriose jau nematyti realybės atramos, kurios klampina mus.

Bet gal, atstūmę ištiestą pagalbos ranką, jie patys ras naujus vilties kelius, kad ir po tiekos praradimo metų? Štai jau kelinti metai mes susirūpinę nauju dalyku—lituanistikos katedros įsteigimu. Jai jau pasirinkta vieta Chicagoje, Illinojaus ir apylinkių universitete. Kalbos tęsiasi jau ketvirti metai, nes dar 1978 m. dipukų seimas Kanadoje paskelbė nutarimą rūpintis lituanistikos katedros įsteigimu. Tai buvo vadinamos "pasaulinės" (kokie mes kvailai pretenzingi!) lietuvių bendruomenės seimas, todėl jis ir atsako už savo sumanymus. Po trejų metų, 1981 m. lapkričio 20 d., jau buvo pasirašyta sutartis su University of Illinois and Chicago Circle atstovais. Sumanymas nepaprastas, nes mūsų vyrai įsipareigojo iki 1987 m. surinkti 600,000 dol. tai naujai katedrai įsteigti, o pats universitetas pridėtų tik 150,000 dol. Per pasirašymą būta kalbų, skanėstų, kavos ir vyno, o iškilmėse daug veikėjų, žinoma dalyvavo ir vyskupas V. Brizgys, kas mano nuomone, nepapuošė tų iškilmių. Dabar ieškomos lėšos, skaitome atsišaukimus, aiškinimus, na, o laikraščiuose matyti ir diskusinių pasisakymų. Viltys, viltys... Manoma, kad 1984 m. rudenį tokia katedra jau pradėsianti veikti. Kas išeis iš viso to sumanymo, sunku pasakyti, tik, atrodo labai keisti ar net juokingi universiteto kanclerio žodžiai, kad esą tokia katedra akademine srityje galėsianti atlikti ir Vilniaus universiteto paskirtį. Vie-

na žinau: lituanistinių kursų, jei Vilnius jų atsisakys, tokių jau nesurengs—iš kur profesorių jiems atsiras, jei iki šiol nebuvo. Ir kas čia mūsų Lietuvą pakeis?

Nesu linkęs pasisakyti prieš pačią katedrą—vis naujas lietuviškos kultūros židyns turėtų būti. Gal ir naudos gali būti. Turėtų turbūt ir Lietuvos specialistai tarti savo nuomonę dėl šio įvykio—argi jiems nerūpi lituanistika svetur, kad ir ne visai draugiškų žmonių ugdoma? Man tik aišku: katedra—sau, o be Vilniaus ir jo mokslo mes neapsiesime.

Be to, ir abejonės dėl tos katedros būna pagrįstos. Štai mums žinomas prof. Pranas Zundė pats buvęs bendruomenininkas, apie to-

kios katedros steigimą atsiliepė ne visai teigiamai. Jis štai ką pažymėjo ("Pasaulio Lietuvis", 1981 m. Nr. 10): "Nesu tikras, ar katedrai steigti ir jai išlaikyti reikalingos lėšos nebūtų naudingiau ir tiksliau panaudotos kitokiam lietuviškam reikalui... Neprisimenu, kad kas nors būtų tiksliau aptaręs tokios katedros pobūdį ir mokslo programą, tyrinėjęs, ar būtų tinkami tokiai katedrai kandidatų, pasvarstęs, kokio konkrečiai įnašo į lituanistikos mokslus galima būtų iš to tikėtis... Vien tik dėl "prestižo" tokios katedros, mano nuomone, steigti nevertėtų."

Gal iš tikro reikėjo išsiaiškinti, ką veiks ta katedra, ar nenuklups ji nerealybės liūne. K. Rimkus

KIEKVIENAM PAGAL DARBĄ

Antanas Čekys iš Čikagos rašo, jog dažnai savo imtuvu "pagaunąs Lietuvą" ir su įdomumu klausas tėviškės žodžio. Įsiminė ir šis, ir tas, ir dar kai kas—naujienos apie Lietuvos miestą ir kaimą, darbščius žmones, Lietuvos istoriją, žurnalistų pasakojimai. "Tikrai laimė ir jums tas geras žinias rikiuoti, radijo bangomis persakyti"—rašo tautietis ir tęsia:—"Bet iš šalies žiūrint taipogi daug matyti. Regis lygių teisių ir galimybių metą gyvenate, o turčių vis dėlto nuspūtyti neįstengiate. Tai valdiško turto grobystojai, taip pat žymūs sovietiniai rašytojai, operos dainininkai, dailininkai. Mūsų spauda apie tokius ne vieną sykį rašė..."

Ką atsakyti? Pirmiausiai, atskirkime grūdus nuo pelų, vagis ir spekuliantus nuo rašytojų ir dailininkų, kitaip tarus, nuo tų, kurie besmaguriaudami liaudies, taigi ir tų pačių rašytojų uždirbtą gerą, anksčiau ar vėliau sėda ant valdiškos duonos ilgiam metams. Anksčiau ar vėliau—pabrėžiame—nes dar neteko girdėti bent vieną storesnį gribišų sulaukus ramios senatėvs prie rožių krūmo nuosavoviloje. Atpildas įvyksta, ir apie tokius žmones pasiskaitome respublikos laikraščiuose—ko čia slėpti. Smulkūs rubliautojai turgu pašaliuose irgi menka garbė, bet tokių turčias nepavadinsi ir norėdamas, tai ir nekalbėsime, apie kovą su jais galima būtų papasakoti kitais kartais.

Dabar—apie menininkų uždarbį. Idant neprilipintų koks ilgaliežuvis savo etiketės, pavardžių neminėsimė, apsieisime be jų. Kas nori, žino, kad, pavyzdžiui, kai kurie lietuvių tarybiniai rašytojai yra ne tik "sovietiniai", anot mūsų čikagiškio korespondento, o savo kūriniams pelnė šlovę, premijas Europos kraštuose, vadinasi—papildė visos žmonijos kultūrinį aruodą. Esama tokių įžymių ir operos solistų, ir muzikantų. Dešimties vardų! O sakome—Lietuva maža. Ne, nemaža, kaip ir bet kuris kitas kraštas, kur yra sąlygos dideliems žmonėms, iškiloms asmenybėms atsirasti.

Išeitų, vieno žmogaus darbas nelygu kito žmogaus darbui. Žmonės dabar, kaip ir visais laikais skiriasi gabumais, talentu. Socializmo principas toks: iš kiekvieno—pagal sugebėjimus, kiekvienam—pagal darbą. Kvalifikuotas darbas apmokamas daugiau už nekvalifikuotą ir įžymus mokslininkas, rašytojas ar dailininkas uždirba daugiau už pradedantį kolegą. Bet ir jų pajamų skirtumas nerėžia akies. Kur ir kaip gyvena mūsų įžymūs mokslininkai, rašytojai, dailininkai? Stovi, pavyzdžiui, namas Vilniuje, Antakalnio gatvės pradžioje, vadi-

namas "rašytojų namu", kur gyvena net keliasdešimt Lietuvos rašytojų sąjungos narių iš visų pusanroto šimto. Šiaip sau namas, kaip daugelis, statytų šiame rajone prieš dvidešimt ir daugiau metų, net per arti dabar gerokai triukšmingos Antakalnio gatvės. Kas turi sodą priemiestyje su nameliu, kas su meškere vasaros rytą pėdina. Toks gyvenimas. Net labai norėdamas neišvysi prabangių vilų su tarnais. Daugiabutis namas čia, Antakalnio pradžioje, toks pat—tolėliau, ar kitame sostinės rajone, kur dažnai kaimynas—tik eilinis skaitytojas, tiktai darbininkas, tiktai tarnautojas.

Pajamos neleidžia tokiems žmonėms išsiskirti ir todėl, kad visiems Tarybų Sąjungos piliečiams garantuotos vienodos teisės į nemokamą gydymą, nemokamą mokslą ir socialinį aprūpinimą senatvėje ar susirgus. Šios teisės įstatymiškai įtvirtintos ir materialiai garantuotos. Kitaip tariant, kiekvienas tarybinis žmogus—nepriklausomai nuo asmeninių pajamų—patenkina daugelį reikmių nemokėdamas nė kapeikos. Be to, visuomeniniai mirtieji fondai kasmet auga, o ne mažėja. Pavyzdžiui, fondai visuomeninio vartojimo fondai sudarė ketvirtadalį vidutinio mėnesinio atlyginimo. Auga ir minimalus darbo užmokestis, mažai apmokami darbuotojai atleidžiami nuo mokesčių. Vien praėjusiais metais buvo padidintos pensijos, pašalpos daugia vaikėms šeimoms, prailgintos apmokamos atostogoms motinoms.

Svarbu dar pažymėti, kad vieno asmens pajamos mūsų šalyje negali pasidaryti kapitalu, kuris būtų apyvartojė ir leistų jo savininkui praturtėti. O įsigyti visa savo buičiai už sąžiningai uždirbtus pinigus—tai neprieštarauja mūsų moralei. Vadinasi, įžymus rašytojas, kaip ir kvalifikuotas darbininkas ar darbus kolūkietis gyvena patogiam būte, apstatytame kaip jam patinka, važinėjęs nuosavu automobiliu, bet ne daugiau.

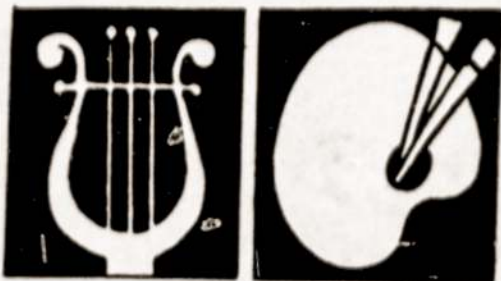
Bet kuris nešališkas stebėtojas nesiryš paneigti žmonių gerovės smarkaus augimo mūsų šalyje. Būtent—visų žmonių, gi vakarų kraštuose ir pačiose JAV penki procentai šeimų stovi ant aukščiausio laiptelio ir valdo pusę, o gal dar daugiau nacionalinių turtu.

Virgilijus Liaska

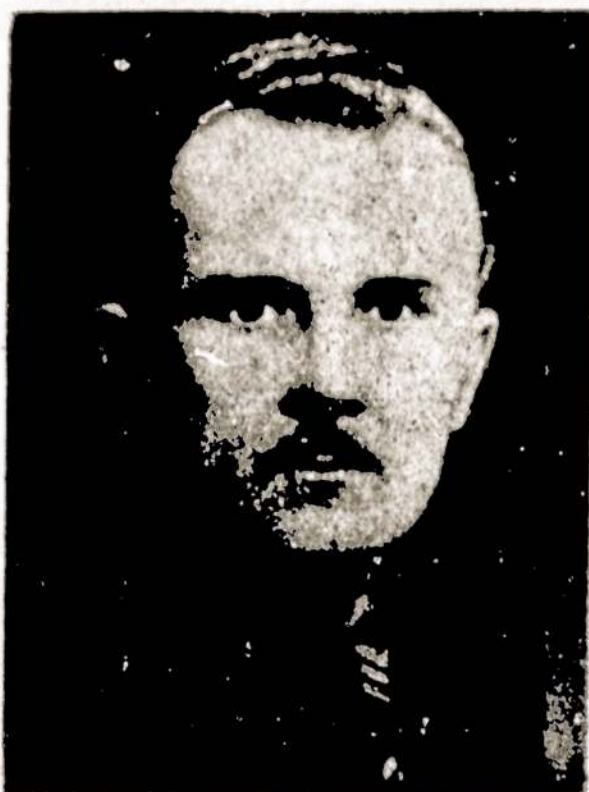
...
— Gegužės mėnesį, bendraimant, visame šalies plote maisto produktai pabrango vienu procentu. Nuo šių metų pradžios pabrango 3.5 procento.

Vilnius, 1982 liepos 22

KULTŪRINIS gyvenimas

LIETUVIŲ POETAS GIMĘS ČIKAGOJE

VYTAUTAS MONTVILA

Žymus lietuvių revoliucinis poetas Vytautas Montvila gimė 1902 metais Čikagoje, pritvinkusiame tada skerdyklų smarvės Bridgeporte. Jeigu ne jo tėvo charakteris, labai galimas daiktas, Vytautui čia Amerikoje gal būtų tekę suamerikonėti, kaip daugeliui čia gimusių lietuviukų. Bet gyvenimas lėmė kitaip.

Vytauto Montvilos tėvas Lietuvoje buvo lankęs Marijampolės gimnaziją. Atvykęs Amerikon dirbo kontoroje, plieno liejykloje ir kitur. Save laikė pažangium žmogumi, turėjo knygų, lankydavo lietuvių susirinkimus. Bet buvo lengvabūdis ir nuotykių ieškotojas.

Pradžioje Montvilai gyveno neblogai, turėjo gerą butą, duonos pakako iki valiai. Montvilienė namie šeimininkavo, iš šalies jai nereikėjo uždarbiauti. Bet Montvilų nelaimė, tėvas susirado meilužę. Pradžioje susidėjo su bankininko Olišausko žmona. Įsitaisė saliuona. Po kiek laiko Olišauskienę paliko. Tada susirado kitą moteriškę.

Barbora Montvilienė nepakeldama tokio gyvenimo, ryžosi viena su keturiais mažais vaikais grįžti į Lietuvą. Parvažiavo 1906 metais, kai Vytautas dar nebuvo pilnų keturių metų amžiaus. Grįžusi su vaikais į Lietuvą, apsigyveno Marijampolėje miesto pakraštyje į Šešupę seno namo pusrūsyje.

Montvilienė su mažais vaikais Lietuvoje viena pati ant savo pečių turėjo pakelti visą šeimos išlaikymo našta. Paūgėjusius vaikus visus turėjo išleisti pas buožes užsidirbti duoną. Vytautas buvo išleistas pas šimtamargį Gavėną Kantališkių kaime, o vėliau už Sasnavos, Gluskabūdės kaime, pas Vasiliauską. Čia ne tik ganiava buvo miške, ne tik maistas blogas, bet buvo piktas ir nesąžiningas bernas. Jis visai skriausdavo Vytautą. Nekartą ir apmušdavo. Bernas pataikavo šeimininkams, todėl visokiais būdais stengėsi išnaudoti piemenį. Vytautas negalėjo įtikti nei ganydamas, nei žiemą šerdamas gyvulius. Šią skaudžią patirtį Vytautas vėliau pavaizdavo savo kūryboje.

Metęs tarnauti, Vytautas vos išiprašė į besikuriančios buržuazinės Lietuvos kariuomenę savanoriu. Pėsčias nuėjo į Kauną. Brolis Jonas jau buvo įstojęs. Tarnavo Kaune A. Panemunėje.

Kartą abu broliai parvažiavo na Vilnis, 1982 liepos 22

mo atostogų. Jonas per atostogas patarė Vytautui mesti savanorystę ir eiti mokytis. Vytautas paklausęs brolio patarimo įstojo į mokytojų kursus, kurie buvo suorganizuoti prie Rygiškių Jono gimnazijos. Iš kursų stojo į Marijampolės mokytojų seminariją, parengiamąją klasę. Mokėsi gerai, ypač mėgo literatūrą. Pramokęs rusų kalbos skaitė Gorkį, Majakovskį, Tolstojų... Mokydamasis mokytojų seminarijoje išjungė į slaptą aušrininkų kuopelę ir ėmė reikštis kaip vienas aktyviausių kuopelės darbuotojų.

Zinoma, žvalgybos tuoj kaip mat buvo pastebėtas. Vytauto namuose prasidėjo nuolatinės kratos. Labiausia ieškodavo šapirografo, kuriuom aušrininkai spausdindavo nelegalius lapelius. Kratų metu žvalgybininkai paimdavo Vytauto rankraščių, knygų, nuotraukų. Kai ką gražindavo, bet daug ką pasilikdavo. Būsimas poetas dėl to rankų nenuleido ir nesitraukė iš nelegalaus aušrininkų darbo.

Plačiai žinomas Amerikos lietuviams Laurynas Kapočius, tuo metu mokinesis Marijampolės mokytojų seminarijoje štai ką rašo:

— Su Vytautu sėdėjome viename suole, be to, kabai dažnai susitikdavome ir už seminarijos ribų. Čia mus rišo ir viešieji reikalai ir pogrindinis darbas. Vytauto motinos namelis irgi pasitarndavo mūsų bendriems reikalams. Jis stovėjo visai arti Šešupės ir žydų kapinių. Jis išsiskyrė iš kitų namelių. Vienas jo langas, išsišovęs iš sienos, iš tolo buvo matyti. Šį langą mudu panaudodavome kaip orientyrą. Konspiracijos sumetimais, o taip pat nenorėdami užrūsinti Vytauto motinos, kuri, kaip ir visos motinos, bijojosi, kad jos sūnus nesusilauktų nemalonumų iš valdžios pusės, mes stengdavomės vienas pas kitą mažiau lankyti. Todėl buvome susitarę, kad būdamas namie jis patrauks gilyn į kambarį stovinčias ant palangės sesers gėles, o prie stiklo padės savo knygas. Tuo atveju aš drąsiai galėjau užsukti į kambarį ir jį rasti, o jeigu jis pastebėdavo mane praeniant, tai žinojo, jog yra svarbus reikalas, netrukus išeidavo ir pasukdavo išilgai žydų kapines, pašėšupės link. Aš sulėtindavau žingsnius, ir jis mane pasivyddavo. Žydu kapinėse turėjome įsitaisę nelegalios literatūros sandėli. Šį sandėlį Vytautas dažnai lankydavo. Ilgą laiką jis buvo už jį atsakingas.

Dirbdamas nelegalų darbą Vytautas Montvila neišvengė areštų. Pirmą kartą kalėjime išbuvo tris mėnesius. Išėjęs iš kalėjimo persikėlė mokytis į Kėdainių mokytojų seminariją. Iš ten grįžo vėl į Marijampolės mokytojų seminariją. Po to studijavo Kaune, kol vėl buvo suimtas. Šį kartą buvo nuteistas dešimčiai metų. Dėka motinos pastangų ir prašymų kalėjime išbuvo tik daugiau kaip dvejus metus.

Vos tik atsikūrus Tarybų valdžiai Lietuvoje, 1940 metais visi politiniai kaliniai buvo paleisti iš kalėjimo. Drauge su jais buvo paleistas ir V. Montvilos mokyklos suolo draugas Laurynas Kapočius, kuris tuoj pradėjo dirbti "Tiesoje", kuri buvo leidžiama Kaune. Po keleto

dienų Vytautas paskambino L. Kapočiui ir paprašė rasti laiko su juo susitikti. Tuo tarpu "Tiesoje" dirbo tik keli žmonės ir buvo labai apkrauti. Susitikimas vis tiek įvyko prie dabartinių Kauno "Audinių". Tai buvo pirmas judviejų susitikimas laisvėje maždaug po trylikos metų.

Apie šį susitikimą Kapočius papasakojo visai "Tiesos" redakcijai. Netrukus Vytautą priėmė "Tiesos" vyr. redaktorius G. Zimanas. Ir taip Vytautas išjungė į naujo gyvenimo Tarybų Lietuvoje kūrimą.

Vytautas Montvila jau ir buržuazijos metais buvo garsėjantis kaip pažangus to meto revoliucijos poetas, bet nebuvo tiek išgarsėjęs kaip Salomėja Nėris, Liudas Gira. Pirmaisiais Tarybų valdžios metais Vytautas Montvila suklestėjo. Kaip G. Zimanas pažymi, gal dėl to, "kad jis rašė daugiausia aktualiausiais klausimais—ne apie praeitį, ne bendrai, o konkrečiai su revoliucijos šiokiadieniu, duodamas atsakymą į kasdienes problemas, kalbėdamas apie tai, kas rūpi šiandien, ir šios dienos kalba. Jis kalbėjo ir apie valstietį, vežantį duoną gurguolėje Tarybų valdžiai, ir apie Lenino didybę, visiems laikams išlikusią darbo žmonėms, ir apie tuos, kurie tylomis grieždami dantimis ir bejėgiškai krantydamai lūpas, kreipia žvilgsnį į Hitlerį ir hitlerininkus. Jo kūryba,—G. Zimanas sako,—tartum ištisa poetinė publicistika, kupina gilių idėjų, susijusių su kasdienybe, kūrybiškai poeto apmąstyta ir apžvelgta jo poetiniu žvilgsniu. Ir jis jėjo į lietuvių literatūrą, kaip revoliucijos dainius, ir toks pasiliks joje visiems laikams.

Hitlerininkams okupavus Lietuvą, Vytautas Montvila buržuazinių nacionalistų buvo įskustas hitlerininkams ir suimtas 1941 metų liepos 7 dieną, o liepos 19 dieną sušaudytas. SS štabo prokuratūros akte pažymėta, kad "likviduotas, kaip naujosios Europos pavojingas priešas ir komunistinis elementas".

Paruošė X

LENINGRADAS, KURĮ DAUGELIS PAŽIŪSTAME

Nemaža Amerikos lietuvių turistų vykdamai į Lietuvą yra važiuavę per Leningradą ir kai kurie yra dieną ar daugiau staptelėję tūru pavažinėti po miestą. Ar turistai viską įdomaus Leningrade matė, labai abejotina, nes Leningradas neeilinis Tarybų Sąjungos miestas. Kaip pramonės, meno bei kultūros miestas, Leningradas yra vienas pirmaujančių Tarybų Sąjungoje.

Šiuo metu valstybė Leningrade ir jo apylinkėse saugo 1,017 paminklų. Beje, dauguma tų paminklų—ištisi ansambliai, kur yra keletas architektūros ar skulptūros, kitų kūrinių, todėl faktiškai saugomų paminklų sąrašas pailgėja iki 3,500. Tarp jų 600 rūmų ir stambių pastatų, 25 triumfo arkos, obeliskai ir kolonos, daugiau kaip 200 fontanų, dešimtys meninių aptvarų, beveik 1,000 sodų ir parkų skulptūrų.

Valstybė saugo taip pat beveik 200 parkų ir sodų, kurie užima beveik 3,000 hektarų plotą.

Valstybinė paminklų apsaugos inspekcija prižiūri ir tuos statinius, kurie turi meninę vertę, nors ir neįtraukti į saugotinų paminklų

MES LAISVĖ VIS TIEK ATLAIKYSIM

Pražuvo.
Prasmego.
Daugiau neterios
mus krašto sauvalė
ir smurtas.
Laimėjimus rašom
ant mūsų vėliavos,
mes laimė
per darbą sukursim.

Lemtingoj kovo
šių naujųjų laikų
valstietis
yra mūsų draugas;
ant jo išartų
ir apsetų laukų
kasdieninė duona mūsų auge.

Ir miestuos, ir kaimuos
laisvoj Lietuvoj
sauvališku ponų neliko.
Ko šiandien nelaimim—
laimėsime rytoj.
Mes laimės nenorim už Jyką.

Į ateitį einame
drąsiai, linksmai,
teraukosi
atmestas ponas,
kurio žiaurios rankos
dar tai neseniai
mūsų vėliavą draskė raudoną.

Staiga jei mus vėl
imtu plakti su rykštėm
ir ponai
užgniauztų mūsų dvasią,
tada mes, draugai,
pamatytume ryškiai,
kuo buvom
ir kuo dabar esam.

Kalėjimus,
vargu sunkumą atlaikėm,
tai laisvę
tikrai atlaikysim,
nes šiandien
mum draugiškai stoja į talką
Respublikos laisvosios visos.

Audros neatlaikys
medį lapotą
ir ožkos,
ir kirmėlės ėda.
Užkurtajai ugniai
reik leisti liepsnoti—
te sauliniiais ratais
Tėvynė mūsų rieda.
1940 m.

Vytautas Montvila

sąrašą. Taip saugoma daugiau kaip 2,000 įvairių objektų Leningrade ir apylinkėse.

Į pagalbą valstybei ateina plačiausi visuomenės sluoksniai. Pirmiausia—sąjunginės istorijos ir kultūros paminklų apsaugos draugijos nariai. Vien tik Leningrado skyriuje jų daugiau kaip 345 tūkstančiai. Tai didelė jėga, kuri rodo Tarybų valstybės, tarybinių žmonių rūpinimąsi krašto kultūra.

Zinoma, turistui nuvykus per porą ar trejetą dienų visa tai pamatyti bei pastebėti nėra lengva. Bet tie kurie domisi senais meniškais paminklais, laiko gali surasti.

X.

KNYGOS BICIULIAI

Sirvintų rajono biblioteka viena iš pirmųjų šalyje įrašyta į TSRS liaudies ūkio pasiekimų parodos garbės knygą. Dabar biblioteka turi 16,500 skaitytojų. Tai du trečdaliai viso rajono gyventojų. Kiekvienas bibliotekos lankytojas kasmet perskaito vidutiniškai po 19 knygų.

5

SANTARIŠKES — NAUJASIS GYDymo ISTAIGŲ KOMPLEKSAS

Santariškės! Net skamba kažkaip mediciniškai—Santariškės. Šiandien kiekvienas vilnietis,—o ir dažnas svečias,—žino, kad Santariškės—tai naujojo gydymo įstaigų komplekso pavadinimas. O kas žinojo šį pavadinimą prieš keletą metų? Ką gi, tai dar kartą įrodo, kaip greitai viskas keičiasi mūsų socialistinėje Lietuvoje ir kaip greit žmonės prie visko pripranta. Net sunkiai begali įsivaizduoti, jog anksčiau buvo kitaip arba iš viso nebuvo.

Štai ir dabar aš, visą gyvenimą pragyvenęs Vilniuje, susimąščiau, tačiau, deja nieko doro negalėjau prisiminti apie šią vietovę, jos pavadinimo atsiradimo istoriją.

Suprantama, tai būdingas Vilniaus kraštui vietovardis. Mes gi senokai pripratome prie Naujųjų Karoliniškių, Viršuliškių mikrorajonų, o naujai iškepti vilniečiai tikriausiai nė nenumano, kad gražuolių daugiaaukščių namų, autostradų ir vejų vietoje ne taip seniai glaudėsi tais pačiais vardais pavaldinti Vilniaus pakraščiu kaimai. Bet tokio kaimo pavadinimo—Santariškių—mano galva neprisiminė.

Tada ir pamėginau paieškoti jo knygoje. 1940 m. išleistame "Vadove po Vilnių" ieškojau skyriaus "Vilniaus apylinkės", nes miestas tais laikais baigėsi ties Karo lauku, garsiu senovėje vykusiais kariuomenės paradais. Radau skyrelį apie Trinapolį, Kalvariją, Verkis—bet niekur nebuvo net užsiminta apie Santariškės.

1960 m. "Vadove" sužinojau, kad į Verkių rūmus bei Žaliuosius ežerus kursuoja autobusai, bet ir čia nebuvo Santariškių.

Ir tik paskutiniajame "Vadove po Vilnių", išleistame prieš porą metų aptikau pavadinimą bei žinių apie statomą gydymo įstaigų kompleksą. Nors ir paskutinis vadovas nepaaiškino, iš kur atsirado šis vietovardis. Tik pasiskambinęs į institutą istorikams sužinojau—buves čia toks kelių kiemų kaimeilis...

Dabar Santariškės ir sostinėje ir visoje Lietuvoje žinomas gydymo įstaigų kompleksas.

Siaurinėje Vilniaus dalyje šešiasdešimties hektarų ploto teritorijoje statomas stambus gydymo įstaigų kompleksas. Jau atvėrė duris vaikų klinikinė ligoninė, onkologinis dispenseris, baigiama statyti daugiaprofilinė klinikinė ligoninė.

Prie visų minėtų ligoninių suprojektuoti parkai su klimatoterapinio ir fizikultūrinio gydymo bei poilsio aikštelėmis, pasivaikščiavimo takais. Parkus puoš dekoratyviniai baseinai, mažos architektūros formos, gėlynai, specialus apšvietimas. Tuo siekiama sukurti jaukią ir intymią aplinką. Ligoninių pastatai atitolinti nuo magistralinių gatvių su intensyviu automobilių eismu. Ligoninių teritoriją juos plati ap-

6

sauginė želdinių zona. Tai užtikrins gydymo įstaigoms ramybę ir tylą, gerą insoliaciją. Pagrindinį įvažiavimą į gydymo įstaigų kompleksą puoš centrinis skveras su dekoratyviniu baseinu, šalia jo erdvūs parkingai lankytojų, interesantų bei personalo automobiliams, stotelė visuomeninio transporto maršrutams, kuriais patogiai pasiekiamos ligoninės iš miesto centro ir daugumos miesto rajonų.

Ligoninės specializuotos, skirtos respublikos gyventojų itin sunkiems susirgimams gydyti, aprūpinti naujais šiuolaikine gydymo aparata ir įrengimais.

Komplekso statybos projektą parengė prityrę Miestų statybos projektavimo instituto specialistai, kurie jau eilę metų specializuojasi gydymo įstaigų projektavime. Tai architektai Zigmantas Liandzbergis, Regimantas Plyčius-Plyčiūraitis, Ramutė Krištopavičienė, Antanas Panavas, inžinieriai Algimantas Vasiliauskas, Algimantas Katilius ir kiti. Autorinio kolektyvo vadovas, Tarybų Lietuvos nusipelnęs architektas Eduardas Chlomauskas.

Skirtingų tūrių ir įvairaus aukščių ligoninių pastatai tolerantiškai įsirašė į gamtinę aplinką. Komplexo architektūra funkcionali, kaip ir dera specialios paskirties pastatams. Tačiau, nežiūrint plačiai taikyto industrinio statybos metodo, atsižvelgiant į realias statybos galimybes, pasiekta išraiškinga ir emociškai pastatų architektūrinė plastika, Ligoninių interjerus puošia monumentalios dailės tapybos, vitražo, tekstilės, keramikos kūriniai.

Greta gydymo komplekso, Turistų gatvėje statomi gyvenamieji namai aptarnaujančiam personalui.

Numatytas tolimesnis komplekso plėtimas. Jau parengtas projektas odos ligų dispenserio statybai. Bus toliau plečiama vaikų klinikinė ligoninė. Šalia jos iškils vaikų infekcinė ligoninė, terapinis korpusas, motinos ir vaiko centras.

Vykdomų ir ateityje planuojamų gydymo įstaigų statybos apimtys, tam tikslui skiriamos lėšos ir materialiniai resursai, akivaizdžiai liudija apie didžiulį vyriausybės dėmesį gyventojų kvalifikuotam medicininiam aptarnavimui gerinti.

M. Dikas

ŽALIOJO TURTO SARGYBOJE

Varėnos rajonas ne tik didžiausias, bet ir miškingiausias respublikoje. Miškai čia užima 166 tūkst. hektarų, iš jų 86 procentai spygliuočių.

Vienas svarbiausių miškininkų rūpesčių—kova su aršiausiu miško priešu—gaisru. Pernai pastačius 12-ąjį stebėjimo bokštą ant kalno prie Babriškių kaimo, iš jo dabar apžvelgiama praktiškai visa rajono teritorija. Su stebėtojais palaikomas nuolatinis radijo ir telefono ryšys.

Daugiau kaip 20 Lietuvos liaudies meno meistrų, skulptoriaus Kęstučio Musteikio konsultuojami, Palangoje sukūrė pirmąją respublikos proginių liaudies skulptūrų ansamblį. Jis papuošė alaus baro "Laumės gryčia" Palangoje aplinką, todėl ir darbai susiję su alaus gėrimu, liaudies tradicijomis. Ateinančią vasarą ansamblis pasipildys naujomis skulptūromis.

Nuotraukoje: Pasipuošę senoji "Laumės gryčia" Palangoje.

B. Aleknavičiaus nuotrauka

Auksinių rankų meistrai

Retas Kauno senamiesčio gyvenotojas nepažįsta Jono Mockevičiaus. Daugelis jų gyvena namuose, kuriuos restauravo šio statybininko vadovaujamos brigados vyrai.

Jau daugiau kaip penkiolika metų kiekvieną dieną siauromis senamiesčio gatvelėmis skuba į savo statybos aikštelę J. Mockevičius. Kiek per tą laiką "atjauninta" senų namų, šiandien sunku ir besuskaičiuoti. Tačiau vieną pastatą, netoli Kauno pilies, veteranas atsimena labiausiai. Tai pirmasis namas senamiestyje, kurį restauruojant jis dalyvavo. Nuo šio pastato ir prasidėjo kompleksinė senamiesčio rekonstrukcija, su kuria glaudžiai susijęs ir Jono Mockevičiaus darbas.

Štai iš senosios Rotušės, beveik niekuo nesiskiriančios nuo pavaizduotos paveiksluose prieš du šimtus metų, išėina jaunavedžiai su palyda—čia dabar įsikūręs Civilinės metrikacijos biuras. Skambus žvangutis pasveikina kiekvieną, praveriantį senoviško pašto duris. O pastate, iš išorės pasipuošusiame praėjusio šimtmečio viduriu būdingais ornamentais ir detalėmis, įrengti butai su visais šiuolaikiniais patogumais...

Tai tik mažytė dalelė pastatų, kuriuos gyvenimui gražino Mockevičiaus vyrai. Visi jų atlikti darbai įvertinami tik labai gerai. Pelnyti tokį pripažinimą—nelengva. Tuo įsitikini pabuvojęs ten, kur darbuojasi brigada. Siauros gatvelės, maži kiemeliai—galingai technikai čia neįmanoma įvažiuoti. Dalis darbų atliekama rankomis. Rekonstrukcija neretai prasideda nuo... griovimo. Po jo iš namo lieka tik pamatai, sienos. Beje, ir jas kartais tenka keisti naujomis. Šį darbą, kaip ir daugelį kitų, reikalingų senamiesčio atnaujinimui, puikiai išmano visi brigados nariai. Jie ir mūrinkai, ir dailidės, ir montuotojai, ir... konstruktoriai. Taip, būtent konstruktoriai. Net keletas jų pačių sukurtų originalių mechanizmų, prietaisų darbams palengvinti, jų kokybei pagerinti pripažinti išradimais. Bet ir šių naujovių pasirodė maža, kai eilė atėjo seniausiems statiniams. Restauratoriai vakarais, po darbo pradėjo mokytis liaudies universitete, kur,

šalia kitų dalykų, skaitomos ir viduramžių architektūros istorijos paskaitos.

Visos naujovės, kurias pritaiko Mockevičiaus vyrai, nelieka vien brigados nuosavybe. Kompleksinė senamiesčių rekonstrukcija dabar vyksta ir kituose Lietuvos miestuose, ir jų restauratoriai—dažni svečiai Kaune. Pasisėmę čia žinių, restauratoriai žymiai sparčiau jaunina ir gražina senąjį Vilnių, viduramžius Klaipėdos, Kėdainių kvartalus.

Turi Jonas Mockevičius draugų ir Lenkijoje, Vokietijos Demokratinėje Respublikoje, Vengrijoje, Italijoje. Kai neseniai Vilniuje vyko tarptautinis pasitarimas senamiesčių rekonstrukcijos klausimais, kaunietis su brigada jo dalyviams demonstravo savo meistriškumą. J. Mockevičius gauna nemažai laisvų iš užsienio, kur prašoma patarti, dalijamasi naujais senamiesčių tvarkymo pasiekimais.

V. Zemaitis

Vilniaus odos galanterijos fabriko specialistai šiemet paruošė gamybai dešimtis naujų modelių puošnių rankinukų moterims ir jaunimui, sportinių krepšelių, lagaminų ir kitų prekių. Daugiau kaip pusė vilniečių galanterinukų gaminamų modelių yra aukščiausios kokybės.

Nuotraukoje: Fabriko techninės kontrolės skyriaus viršininkė Nijolė Jurkaitytė rodo naujus madingus rankinukus.

K. Jankausko nuotrauka

Vilnis, 1982 liepos 22

Teatras — kūrybinės draugystės keliu

Artėjant sezono pabaigai, Lietuvos TSR Valstybinis akademinis operos ir baletas pradžiugino savo gerbėjus nauju pastatymu. Afišos pakvietė žiūrovus į lietuvių kompozitoriaus A. Senderovo baletą "Mergaitė ir mirtis" premjerą. Spektaklį pastatė Estijos TSR nusipelnęs artistas, Tartu "Vanemuinēs" teatro vyriausiasis baletmeisteris U. Vilima, kuris taip pat sukūrė ir baletui libretą. Naujajame baletė šiuolaikinės choreografijos bei plastikos kalba sprendžiami amžini gėrio ir blogio, kūrėjo pašaukimo klausimai.

— Naujasis pastatymas,—sako teatro direktorius ir meno vadovas, TSRS liaudies artistas V. Noreika,—draugiškų teatrų ryšių rezultatas. Ir reikia pasakyti, kad lietuvių operos ir baletas teatro nuopelną turi gyvavimo pradžios turi gražią tradiciją—bendrauti su kitų respublikų ir šalių meno miestais. Pakanka prisiminti garsų rusų scenografa M. Dobužinskį, kuris išties dešimtmetį—1929-1939 metais teikė didelę profesinę pagalbą jaunam Kauno operos ir baletas teatro kolektyvui, žengusiam realinės kūrybos keliu. Tikromis meistriškumo pamokomis galima pavadinti F. Saliapino gastroles 1934-1935 metais Kaune.

Tačiau teatrų kūrybinis bendradarbiavimas suklebėjo po antrojo pasaulinio karo, ir ypač, pastaruoju dešimtmėčiu. Štai visai neseniai mūsų teatre rampos šviesa išvydo

P. Caikovskio baletas "Miegančioji gražuolė". Jį pastatė Leningrado konservatorijos profesorius P. Gusevas. Įdomu pažymėti, kad spektaklis dabar—vienintelis Tarybų Sąjungoje, kuriame viskas atstatyta taip, kaip buvo pirmojoje premjeroje prieš šimtą metų. Tam leningradiečiams prireikė net 15 kruopštaus darbo metų.

Dažnas svečias—Estijos TSR nusipelnęs meno veikėjas dailininkas E. Renteris. Jo kūrybinėje biografijoje—trijų pastatymų mūsų teatre scenografija. Ypač didelio pasiekimo susilaukė J. Strausso operetė "Sikšnosparnis", kuriai dekoracijas sukūrė šis estų menininkas.

Dalykiški, glaudūs ryšiai mus sieja su TSRS Didžiuoju teatru. Prieš keliolika metų šio teatro vyriausiasis režisierius B. Pokrovskis mums pastatė A. Borodino operą "Kunigaikštis Igoris". Garsiajai balerinai M. Pliseckajai aktyviai talkinant, igyvendinome ilgai puoselėtą svajonę—pastatėme baletą "Aną Kareniną". Spektaklio sėkmę galima pailiustruoti tokiu faktu, kad per trumpą laiką žiūrovams jis buvo parodytas net šimtą kartų. Jubiliejiniame spektaklyje Anos Kareninos vaidmenį atliko M. Pliseckaja, kuri tuo metu su šio baletas autoriumi—kompozitoriumi R. Sčedrinu viesėjo Vilniuje.

Artimiausiuose planuose—M. Musorgskio opera "Borisas Godunovas". Jo dekoracijas ruošia Didžiojo teatro dailininkas V. Leventalis.

A. Degutis

Priešpaskutinį gegužės sekmadienį dainų ir šokių melodijomis skambėjo Vilniaus senamiestis. Čia įvyko liaudies muzikos festivalis "Skamba skamba kankliai".

Žirgų traukiama brička su kviesliais dardėjo po miestą, kviesdama visus šventėn. Polkas ir valsus griežė M. Kutūzovo aikštėje Gražtų gamyklos, Troleibusų parko valdybos kaimo kapelos. Prie K. Donelaičio paminklo iš piemenėlių gyvenimo žaidimus žaidė mažieji Kauno Spalio 50-mečio dirbtinio pluošto gamyklos darbuotojų vaikų folklorinio ansamblio dalyviai. Svečiai—Latvijos TSR etnografijos muziejaus folklorinis ansamblis "Skaudiniekis" ir Leningrado N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos folklorinis ansamblis į festivalio vainiką įpynę savo dainų ir šokių pynę.

Nuotraukoje: Prie Paveikslų galerijos dainuoja Vilniaus V. Kapsuko universiteto studentų nusipelnusių dainų ir šokių ansamblio choristės.

A. Sabaliausko nuotrauka

KRAŠTOTYRININKŲ EKSPEDICIJOS

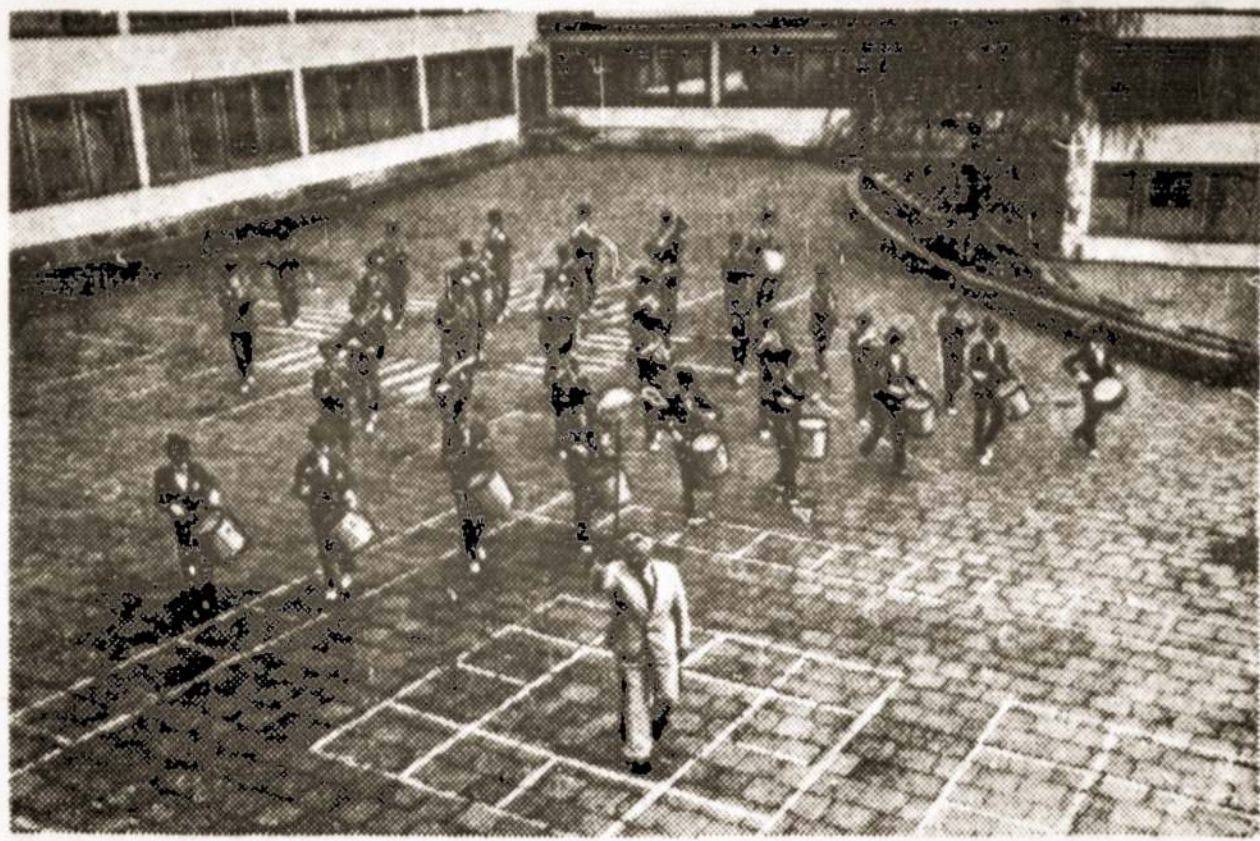
Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto Kauno vakarinio fakulteto studentai, vadovaujami vyr. dėstytojo A. Ružės, tris vasaras Akmenės rajone rinko vietovardžius. Ekspedicijoje aktyviai dalyvavo ir vietos kraštotyrininkai. Užrašyta per 1.5 tūkstančio vietovardžių Kruopių, Naujosios Akmenės, Akmenės apylinkėse. Šiomet vietovardžius užrašinėja Kairiškių ir Papilės apylinkėse.

Vilnis, 1982 liepos 22

GEROS PERMAINOS DARSŪNIŠKYJE

Prie Kauno marių prisiglaudusi Darsūniškį keturių kilometrų ilgio pylimas saugo nuo potvynių. Ap link—žiemą vasarą žaliuojantys pušynai. Vienintelis per miškus vingiuojantis kelias miestelį jungia su Kruoniu, Kauno-Gardino automagistrale.

Tačiau kaimui būdingos permainos neaplenkė šios nuošalios gyvenvietės—Darsūniškio kolūkio centro. Ūkyje pastatytos naujos mechaninės dirbtuvės, rekonstruoti fermų pastatai. Darsūniškio gatvės išasfaltuotos.

Linksmia žygiuoti grojant savam pučiamųjų orkestrui. Tai pasakys kiekvienas Vilniaus 7-osios vidurinės mokyklos auklėtinis. Jau penkiolika metų groja jaunieji muzikantai, vadovaujami muzikos mokytojo Vytauto Skripkauskio. Jų, dūdorių,—keturiasdešimt, pradedant penktokėliu ir baigiant absolventu. Yra kuo pasidžiaugti—šimtai koncertų, įrašyta plokštelė, 1980 metų jubiliejinėje dainų šventėje iškovotas laureato vardas. Atsimena muzikantai ir išvykas į Suomiją, VDR. Kolektyvo vadovui suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusio artisto garbės vardas.

Nuotraukoje: Groja mokyklos orkestras.

G. Svittojaus nuotrauka

DAINUOJA "LELIUMAI"

Kai choras "Leliukai" užtraukia dainą "Lietuva brangi" (Muzika J. Naujalio-J. Juzeliūno, žodžiai Maiironio), salėje nelieka abejingų veidų. Kiekvieno lietuvių širdžiai brangi melodija skamba pakiliai, iškilmingai. Šią dainą "Leliukai" dainavo Vilniuje ir Kaune, Klaipėdoje ir Sialiuose, visuose didesniuose Lietuvos miestuose ir miesteliuose.

— Kodėl chorui parinktas toks vardas? . . .—klausiu jo vadovo.

Respublikos nusipelnęs artistas Albinas Petrauskas atsako:

— Kauno kultūros darbuotojų mišrus choras įsikūrė prieš dešimt metų. Jau tada repertuare vyravo lietuvių liaudies dainos. Gausių klausytojų apdovosimų visada susilaukdavo sena jumoristinė dūžukų daina. Atsimenate—"Atvažiavo piršliai, leliukai . . ." Šį įdomų refreną ir parinkome choro vardu . . .

Daugiau kaip pusę šimto dainos mylėtojų savo eilėse jungia šis choras. Dainininkai dirba miesto kultūros įstaigose, mokyklose, projektavimo institutuose. Dauguma anksčiau yra dainavę aukštųjų mokyklų choruose. Todėl choro vadovui Albinui Petrauskui, chormeisterėms Irenai Gražulytei ir Vilmai Masienei nereikėjo jų mokyti dai-

navimo abėcėles. Repeticijose—o joms choristai renkasi kiekvieną savaitę—šlifuojama jau išmuktų dainų atlikimo technika, mokomasi naujų dainų.

Ne kartą dalyvavęs įvairiuose festivaliuose ir konkursuose, mišrus liaudies choras "Leliukai" pelnė daug diplomų, garbės raštų. Jis pripažintas geriausiu respublikoje saviveikliniu mišriu choru, užėmė pirmąją vietą respublikiniame konkurse "Liaudies dainos".

Dabar choro repertuare—beveik šimtas dainų. "Leliukai" dainuoja ne tik lietuvių, bet ir rusų, ukrainiečių, slovakų ir kitų tautų liaudies dainas. Ir koncertuoja ne tik Lietuvoje. Choras su didžiuoju pasiekimu dainavo Vitebske ir Tartu—miestuose, su kuriais draugauja kauniečiai, Tallinne, Tbilisyje ir kitur. Po keletą koncertų surengta koncertinėse-turistinėse kelionėse į Korėjos Liaudies Demokratinę, Vokietijos Demokratinę, Rumunijos Socialistinę respublikas.

Minint kūrybinės veiklos dešimtmetį, didelį ir įdomų koncertą choras surengė LTSR valstybinės filharmonijos Kauno filialo salėje. Klausytojai apdovanojo choristus gėlėmis, palinkėjo jiems sėkmės populiarinant lietuviškas dainas.

Z. Mikalauskas

Kapsuko dailės mokyklos vakariniame skyriuje mokosi dešimtys miesto darbininkų, tarnautojų, moksleivių. Jie lanko piešimo, tapybos, kompozicijos užsiėmimus.

Nuotraukoje: Maisto pramonės automatų gamyklos skaičiavimo centro operatorė D. Kazlauskaitė su dėstytoju V. Morkūnu tapybos užsiėmimų metu.

G. Svittojaus nuotrauka

UPĘ VALDO KOMPIUTERIAI

Aplinkos problema, jau daugelį metų opi Vakarų šalims, vis aktualesnė tampa ir Tarybų Lietuvoje. Ką daryti, kad žmogus gautų pakankamai pilnaverčio geriamo vandens, kad jis kvėpuotų tyru oru? Šie klausimai jau tapo visuomeniniais, valstybiniais. Jais rūpinasi tūkstančiai liaudies ūkio, mokslo, sveikatos apsaugos specialistų.

Tarybų Lietuvoje vis daugiau įrengiama dirbtinų tvenkinių, nors krašte daugybė upių ir ežerų. Tai daroma pagal respublikos vandens išteklių racionalaus naudojimo ir apsaugos perspektyvinę schemą, kurią parengiant dalyvavo įvairių sričių specialistai.

— Sparčiai augant pramonei, vystantis žemės ūkiui, poreikiai vandeniui sparčiai didėja, — pastebi vienas šio darbo autorių, Lietuvos geologijos instituto skyriaus vadovas Vytautas Juodkazis. — Ilgainiui vis labiau atsiliesia netolygus vandens atsargų pasiskirstymas pagal teritoriją ir sezonus. Vienur jo turime su kaupu, o kitur jo nuolat trūksta. Taigi iškilio būtinybė reguliuoti pavasario ir vandens poplūdžių vandenį, kurie negrįžtamai nuteka į Baltijos jūrą. Tam ir statomi tvenkiniai, kurie sulaukia šiuos vandenis. Jie ne tik pasitarnauja daržų, pievų, ganyklų laistymui, gyvulių girdymui, bet ir žmonių poilsiui. Daug kur prie tvenkinių įrengiami paplūdimiai, poilsio zonos.

Mano pašnekovas rodo neįprastą respublikos žemėlapi.

— Tai pagrindinių Lietuvos upių netolimos ateities planai, — sako jis. — Kiekvienai jų paruošta racionalaus vandens išteklių naudojimo ir apsaugos schema. Šiuose projektuose numatyta sukurti daug tvenkinių, kanalų. Ilgainiui šios sistemos susijungs į vieningą Lietuvos vandens ūkio kompleksą. Jo valdymas bus automatizuotas. Pirmieji kompiuterio komandas pajus Nemunas, Neris, Nevėžis. Automatizuotos sistemos reguliuos vandens permetimą į jų vagą iš kitų, mažesnių upių. Gausūs šliuzai, užtvankų kaskados, kur susikaups daugybė vandens, atsivers tais momentais ir ten, kur jo labiausiai reikės. Žodžiu, ši sistema bus panaši į vieningą energetinę sistemą...

Racionalus vandens naudojimas — respublikos liaudies ūkio ekonominio ir socialinio vystymo plano sudėtinė dalis. Pagal šį planą 1980-1985 metais Tarybų Lietuvoje bus įgyvendinta plati programa.

— Pirmasis praktinis žingsnis šia kryptimi bus griežtesnės vandens suvartojimo normos pramonei, — sako Lietuvos TSR valstybinio plano komiteto pirmininko pavaduotojas V. OŽIŪNAS. — Apribojus geriamojo vandens vartojimą technologiniams reikalams, daugelis pramonės įmonių ėmė kooperuotis, tiesiant pramoninius vandentiekus, kai vanduo imamas tiesiai iš upių. Kita vertus, didelį efektą pramonėje duoda vis plačiau taikomos technologijos su apytakinę vandens valymo sistema. Tokios sistemos bus naudojamos visose įmonėse, kurios dabar statomos Lietuvoje.

Specialistai supažindino mus ir su kitais įdomiais darbais, skirtais upių ir ežerų apsaugai. Štai Nevėžyje ant pontonų sumontuoti įren-

gimai, tarsi milžiniški plaučiai, pučia į tekantį vandenį orą, praturtina jį deguonimi, suaktyvina mikroorganizmų — šių biologinių vandens sanitarų veiklą. "Dirbtinio kvėpavimo" dėka pastaruųjų metų žymiai paspartėjo savaiminis upės apšvalymas. Kauno Antano Sniečkaus politechnikos institute sukurti biocheminiai vandens valymo metodai ir įrenginiai, kuriuose dirbančios bakterijos visiškai sunaikina kenksmingas organines medžiagas. Tokius vandens valymo kompleksus pradeda statyti respublikos mėsos ir pieno pramonės įmonės.

Beje, vis platesnį užmojį įgauna "ežerų melioracija". Lietuvos žemės ūkio akademijos mokslininkams pasiūlius, seniesiems ežerams, kuriems grėsė pavojus užpelkėti ir išnykti, dabar teikiama greitoji pagalba. Išvalius ežerus nuo dumblo ir nuosėdų, juose įveisiamos žolėlės žuvis. Sparčiai naikindamos augmeniją, jos saugo šiuos vandens telkinius nuo užpelkėjimo. Už gerą ežerai irgi atsilygina geru. Atjaunėję jie geriau maitina požeminius vandens telkinius, švelnina vietovių klimatą, pasitarnauja laukų drėkinimui.

Šį penkmetį Baltijos jūros baseino bandens telkinių apsaugai Tarybų Lietuvoje skiriama daugiau kaip 320 milijonų rublių.

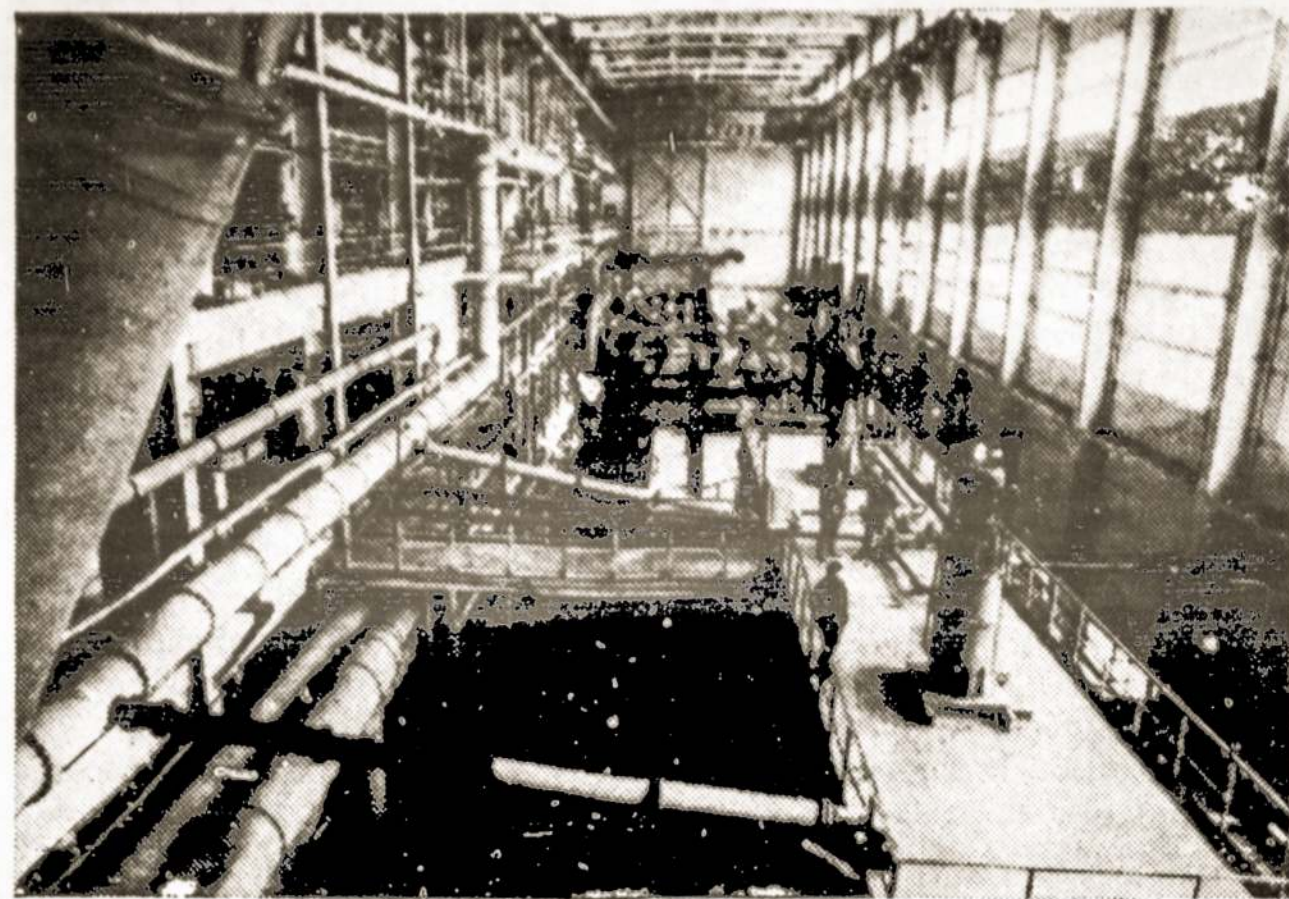
Romualdas Česna

TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku Šilutės rajono TSKP XXV suvažiavimo tarybinio ūkio direktoriui Zigmui Dokšui suteiktas Tarybų Sąjungos Socialistinio Darbo Didvyrio vardas. Šį aukštą apdovanojimą jis pelnė už aukštus rezultatus ir darbo didvyriškumą, vykdant 1981 metų planus ir socialistinius išpareigojimus didinti grūdų, bulvių ir kitų žemės ūkio produktų gamybą ir pardavimą valstybei.

Aštuoniolika metų Z. Dokšas vadovauja šiam tarybiniam ūkiui. Per tą laiką ūkis pagarsėjo gausiais javų derliais, savo pavyzdine Juknaičių gyvenvieta, viena gražiausių pajūryje. Respublikos nusipelnęs žemės ūkio darbuotojas Z. Dokšas aktyviai dalyvauja ir valstybės reikalų tvarkyme. Prieš dvejus metus jis antrą kartą buvo išrinktas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatu.

Nuotraukoje: Z. Dokšas.
B. Aleknavičiaus nuotrauka

Kėdainių chemijos gamykloje paleistas fosforo rūgšties cechas. Šiomet įmonė išleis apie 50 tūkstančių tonų fosforo rūgšties, kuri naudojama mineralinių trąšų gamybai.

Nuotraukoje: Fosforo rūgšties cecho vaizdas. G. Svitajaus nuotrauka

MOKOSI KOMUNISTINIO DARBO

Baldų kombinate "Vilnius" šiemet veikia 10 komunistinio darbo mokyklų, kurias lanko 280 klausytojų. Juos moko 21 propagandistas.

Propagandistai savo ruožtu tobulina dalykinę ir metodinę kvalifikaciją Lietuvos TSR "Žinijos" draugijos valdybos, Lietuvos KP CK Politinio švietimo namų organizuojamose seminaruose.

Komunistinio darbo mokyklų vadovais skiriami cechų partinių ir profsąjunginių organizacijų rekomenduojami inžinerijos technikos darbuotojai. Juos parenkant, pirmiausia atsižvelgiama į darbo stažą, išsilavinimą, organizacinius gabumus. Jie kasmet išvyksta pasimokyti, pasisemti patirties į Minsko ir "Kauno baldai" baldų gamybinius susivienijimus. Tai daroma vadovaujantis iš anksto sudarytais propagandistų kvalifikacijos tobulinimo planais.

O aukštesnė komunistinio darbo mokyklų vadovų propagandinė ir metodinė kvalifikacija skatina pasitempti ir propagandistus. Iš jų pastebimai tobuliau ėmė dėstyti kombinato techninio skyriaus viršininko pavaduotojas F. Klizo, darbo ir darbo užmokesčio skyriaus viršininkė V. Barč, vyriausiasis technologas K. Jakimavičius, an-

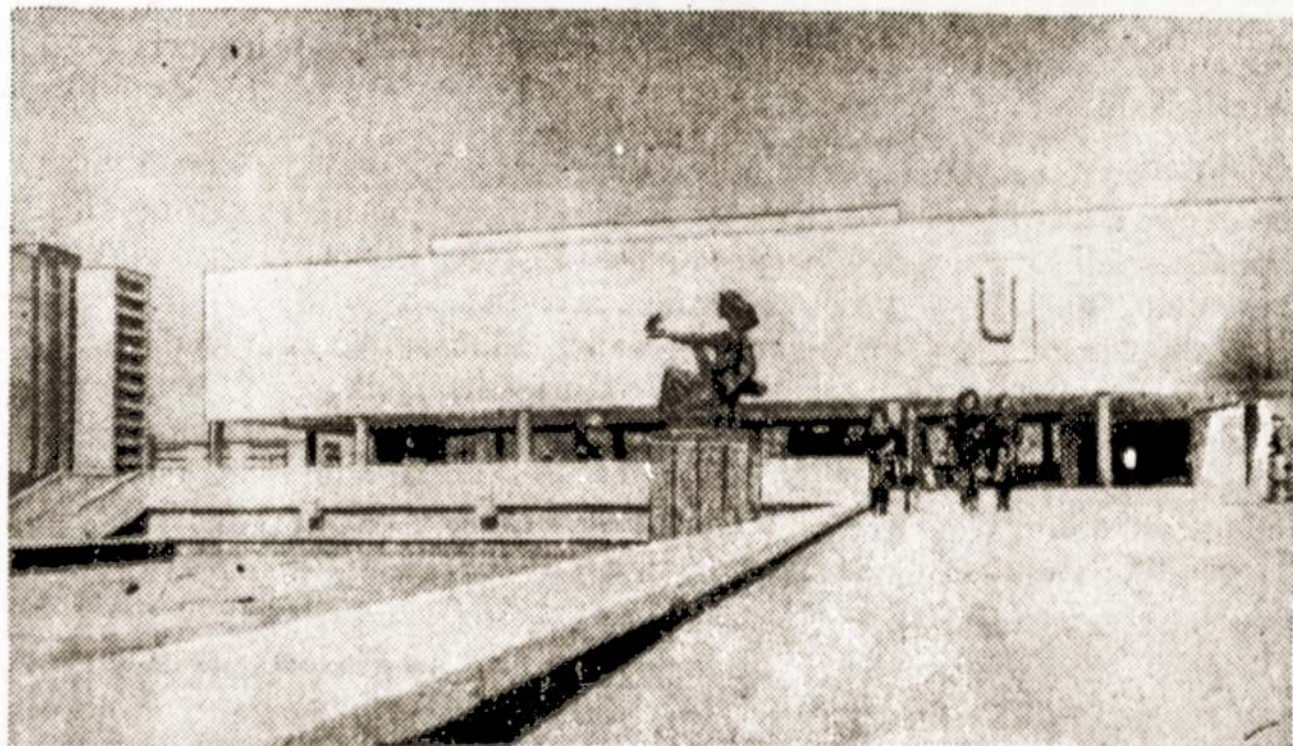
trojo cecho technologas I. Valentinovičius, kuris ir vadovauja šio cecho komunistinio darbo mokyklai. Jų pavyzdžiu seka daugelis kitų komunistinio darbo mokyklų propagandistų.

Daug ko jie gali pasimokyti iš propagandistės V. Barč, kuri bet kuria tema organizuota komunistinio darbo mokyklos užsiėmimą moka sieti su konkrečiais klausytojų, cecho, kombinato uždaviniais ir sprestinomis problemomis.

Propagandistas K. Jakimavičius rengia užsiėmimus jo vadovaujamo cecho klausytojams. Todėl jis puikiai žino jų darbo specifiką, uždavinius, kvalifikaciją bei gabumus. Suprantama, kad nesunkiai suranda su jais bendrą kalbą.

Dėstydamas kursą apie gamybos efektyvumo didinimą ir darbo kokybės gerinimo pažangą patyrimą, jis klausimus pateikia problematiškai ir konkrečiai. Todėl užsiėmimų metu vyksta gyvos diskusijos.

Arba štai propagandistė V. Barč, dėstydama tą ar kitą programos temą, visada ją sieja su kombinato svarbiausiais gamybiniais uždaviniais ir jų sprendimo problemomis. Savo teiginius argumentuoja "Vilniaus" ir kitų baldų kombinatų pirmųjų darbo pavyzdžiais.

Kauno dirbtinio pluošto gamyklos kultūros ir sporto rūmai yra populiariausias šios paskirties židinys mieste. Kiekvieną pavasarį čia vyksta tradiciniai Lietuvos teatrų festivaliai "Vaidiname darbininkams", rengiamos žiemos ir vasaros sporto šventės, įvairios varžybos. Rūmuose veikia įvairūs meno saviveiklos rateliai, sportininkų sekcijos.

Nuotraukoje: Dirbtinio pluošto gamyklos kultūros ir sporto rūmai.

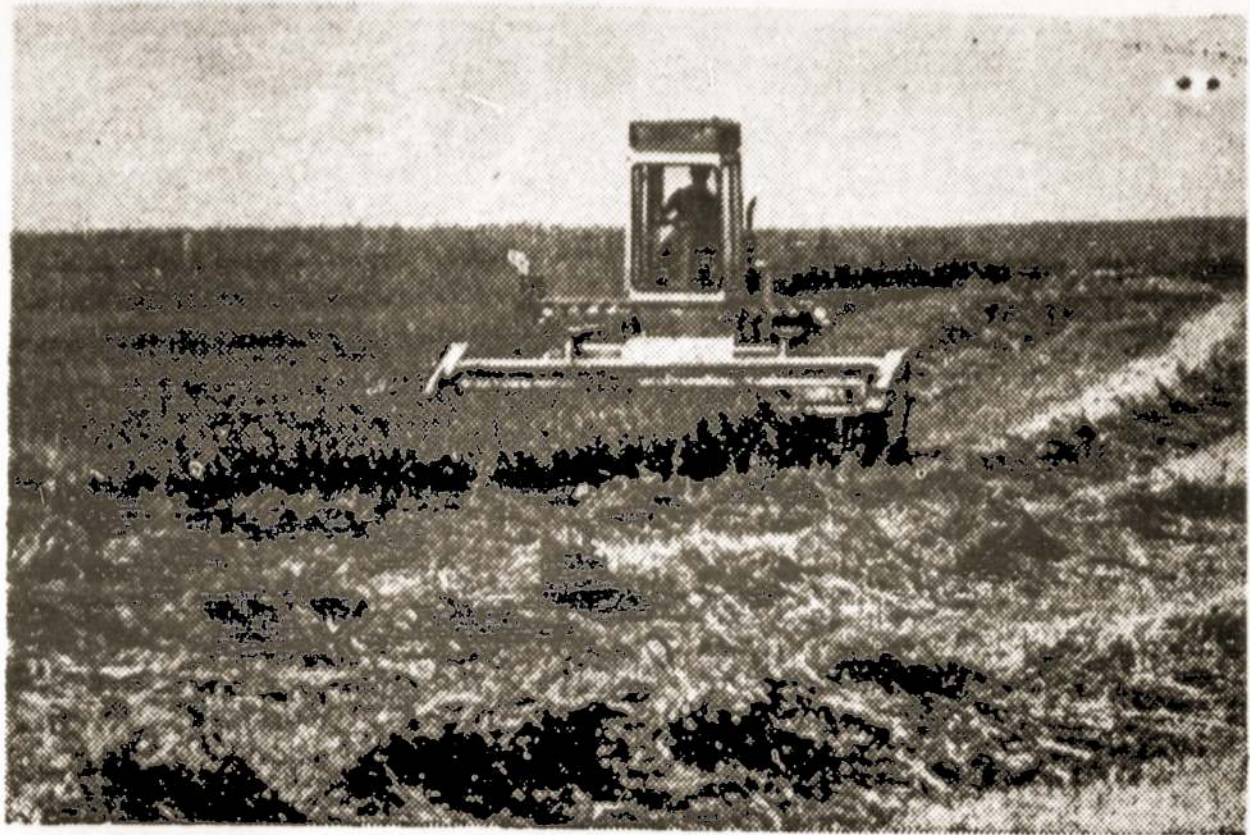
M. Baranausko nuotrauka

DRUSKININKŲ KURORTE

1946 metais Druskininkų kurorte gydėsi 4,200 ligonių. Dabar vien sanatorinėse įstaigose besigydančių kasmet būna daugiau kaip 80,000, o kur dar dešimtys tūkstančių kitų poilsiautojų. 1947 metais kurorte

dirbo 22 gydytojai ir 79 medicinos seseris, 1982 m. pradžioje — 314 gydytojų ir 720 vidurinėsios grandies medicinos darbuotojų.

Vilnius, 1982 liepos 22

Varėnos rajono Perlojos bandymų stoties eksperimentinio ūkio daugiamėčių žolių lankose kasdien dūzgia savaeigės šienapjovės. Iš dobilų, liucernos ir jų mišinių ruošiami pašarai. Ūkio žemdirbiai skuba sudoroti pirmąją žolę iš 900 hektarų pievų ir ganyklų. Planuojama šiemet sukaupti apie pusantro tūkstančio tonų šienainio.

Nuotraukoje: **Sienapjūtė Perlojos bandymų stoties eksperimentiniame ūkyje.** A. Sabaliausko nuotrauka

KUNIGAS PRIKURSTĖ CHULIGANĄ KERŠYTI

[SIS STRAIPSNIS PAIMTAS IŠ
"VALSTIEČIŲ LAIKRAŠČIO"]

Redakcija gavo laišką iš Biržų rajono Kupreliškio kaimo: "Mes esame pasipiktinę kunigo Petrū Nykšto elgesiu. 1981 m. atvykęs į Kupreliškį kunigauti, jis pasisamdė už šeimninę pensininkę Eugeniją Užubalytę. Si moteris labai tikinti, ramaus būdo, visiems nelaimėje padedanti.

Kai Užubalytė padirbėjo pas kunigą tris mėnesius, jis pasiūlė jai parduoti savo namą ir apsigyventi klebonijoje visam laikui. Užubalytei nesutikus, kunigas supyko ir išvarė ją. Po to per pamokslus visai ją ėmė šmeižti, net varė iš bažnyčios, viešai ižeidinėjo. Maža to, jis prikurstė kaimyną Kęstutį Vaitaitį, kad tas atkeršytų Užubalytei. Vaitaitis, gimęs 1960 metais, mėgėjas išgerti ir staigaus būdo. Tai kunigas tuo pasinaudojo ir pastūmėjo jį į nusikaltimą.

Mes esame labai tuo pasipiktinę".
Laiškas atsiųstas ne visai pagal adresą. Kulto tarnai turi savo dvasinę vyresnybę. Į ją reiktų kreiptis tikintiesiems dėl netinkamo kunigų elgesio. Tačiau šį kartą laiško autoriai prašė viešai paaiškinti nusikaltimo aplinkybes.

Kas atsitiko Kupreliškio kaime? Kokį nusikaltimą padarė Kęstutis Vaitaitis? Kuo čia dėtas klebonas Petras Nykštas?

Biržų rajono liaudies teismo pirmininkas J. Jaksebaaga leido pasklaidyti bylą ir papasakoti skaitytojams nusikaltimo aplinkybes pačių liudytojų žodžiais.

Nykštas Petras, Kupreliškio parapijos klebonas:

— Sausio pabaigoje lankiau parapijiečius. Grigaliūnai per kitą žmogų man pranešė, kad pas juos ateičiau paskutinėje eilėje, kadangi ten buvo ruošiamas vakarienis.

Apie devynioliktą valandą šeimnininkė (Grigaliūnienė) pasakė, kad manęs laukia K. Vaitaitis. Eiti ten nebeenorėjau, todėl šeimnininkei pasakiau, kad Vaitaitį pakviestų pas save. Grigaliūnienė paskambino telefonu Vaitaičiui į namus ir pakvietė jį ateiti. Bet jis neatėjo.

Tada mes trise—aš, šeimnininkė ir Petras Simėnas—nuėjome pas jį. Grigaliūnienė pakvietė Vaitaitį pas save, nes aš pasakiau, kad norėčiau su juo pasikalbėti. Prie stalo gėrėme alų, kalbėjome apie įvairius dalykus, tame tarpe ir apie Užubalytę. Viena moteris sakė, kad

Vilnis, 1982 liepos 22

Užubalytė mėgėja skleisti pletkus. Apie pusę dvyliktos Simėnas ir Vaitaitis ruošėsi mane lydėti namo. Aš pasakiau, kad užteks vieno lydėjo. Lydėjo mane Vaitaitis. Nuėjome į kleboniją, parodžiau jam keletą paveikslų, knygų, daviau saldainių, sulčių. Išėjau į namus, dar įdėjau saldainių.

Kitą rytą pas mane atėjo sumušta Užubalytė ir pradėjo mane kaltinti.

Grigaliūnas Vladas—vakarienis šeimnininkas:

— Mes, kaip tikintys žmonės, laukėme kalėdojančio kunigo, nutarėme suruošti vakarienę. Vakarieniaujant kunigas paprašė pakviesti Vaitaitį. Žmona paskambino jam į namus, bet Vaitaitis atsakė ateiti. Tada klebonas su žmona nuėjo ir atsivedė jį pas mus. Buvo užėjusi kalba apie Užubalytę. Klebonas sakė, kad su ja susipykęs.

Grigaliūnienė Veronika—vakarienis šeimnininkė:

— Sausio 25 dieną klebonas lankė parapijiečius. Nutariau suruošti jam vakarienę. Pas mus buvo mano sesuo Janina Samulionienė su dukra, Petras Simėnas, jo žmona.

Kiek pabuvęs klebonas paklausė, kas tas Vaitaitis. Girdėjęs, kad jis geras darbininkas ir norįs su juo susipažinti. Liepė paskambinti ir pakviesti. Kai paskambinau, Vaitaitis atsakė pas mus eiti. Klebonas pasiūlė jį atsivesti. Tai abu su klebonu jį ir atsivedėme. Susėdome prie stalo, gėrėme alų. Apie dvyliką valandą klebonas susiruošė namo ir paprašė, kad Vaitaitis jį palydėtų. Ir išėjo. Daugiau nieko nežinau.

Simėnas Petras—vakarienis dalyvis.

— Aš pasiūliau kleboną palydėti, bet jis pasakė, kad jį lydes Vaitaitis. Jie išėjo, o mes dar pasėdėjome iki antros valandos nakties.

Panašius parodymus teismui davė ir kiti liudytojai, kartu su klebonu P. Nykštu dalyvavę Grigaliūnų iškeltose kalėdojimo pabaigtuvėse.

Sausio dvidešimt penktą—ne poilsio diena. Tačiau tai nesukliudė klebono draugijai iki paryčių užti prie biržietiško alaus, o sielų ganytojas nė žodžiu neužsiminė, kad persivalgymas ne persigėrimas—viena didžiųjų nuodėmių.

Teisiamasis teisme K. Vaitaitis aiškino, kad pas Grigaliūnus ne-

norėjęs ilgai užtrukti, bet greta sėdėjęs klebonas įkalbinėjo dar pasisvečiuoti, pylė alų, ragino gerti. Ir vis mokęs:

— Vyk Užubalytę iš namų, jei kada užsuks, nes ji ir apie tave nesąmonės kalba.

Jau gerokai igėręs, Vaitaitis palydėjo kleboną, kuris užsikvietęs Vaitaitį pas save.

— Klebonas pastatė butelį vyno,—pasakoja K. Vaitaitis,—atsėdo greta ir liepė vaišintis. Pats išvyniojo saldainius, dėjo man į burną. Aš sakiau—nebenoriu, bet jis glostė mane ir liepė vaišintis. Kai pakilau eiti namo, klebonas siūlė pasilikti nakvoti. Bet aš nesutikau. Išėjau kunigas man padovanavo laikrodį ir davė keturiasdešimt rublių. Sakė: "Vyk šalin Užubalytę".

Po šitų vaišių girtas K. Vaitaitis įsilaužė į E. Užubalytės namus ir puolė ją mušti, sakydamas, kad už tai jam klebonas užmokėjęs.

Sumušta, sužalota ir pažeminta moteris kitą dieną nuėjo pas kleboną ir paklausė:

— Už ką, kunige, nusamdei man žudiką?

Tada P. Nykštas paliepęs iškviesti Vaitaitį. Pasitikęs jį prie durų, prigrasinęs nesakyti, kad kartu gerė. Liepė gražinti pinigus ir laikrodį.

Vaitaitis—nusikaltėlis. Liaudies teismas jį nubaudė pagal nuopelnus už žmogaus sužalojimą sunkinančiomis aplinkybėmis.

O Kupreliškio kaimo gyventojų tarpe dar vyksta neoficialus teismas. Čie greta nusikaltėlio K. Vaitaičio stotamas klebonas P. Nykštas.

Prasilenkdamas su įstatymu, P. Nykštas surengė kalėdojimą, prasilenkdamas su padorumu dalyvavo išgertuvėse, išprovokavo K. Vaitaitį nusigerti ir sukurstė jį nusikaltimui, papirkdamas jį pinigais ir dovanomis.

Teisme kunigas Petras Nykštas turėjo dalyvauti kaip liudininkas. Deja, dvasios ganytojui pasidarė gėda būti tokios negražios istorijos dalyviu. Ir jis pristatė liaudies teismui Kauno klinikinės ligoninės kardiologų išduotą pažymą apie blogą sveikatos būklę. Teismui teko remtis tik raštiškais jo parodymais.

Tokios kalėdojimo išgertuvių pasekmės.

S. Mockuviene
"V. I." korespondentė

ZIGMAS ALEKSA-ANGARIETIS
Šių metų birželio mėnesį sukako 100 metų, kai gimė vienas Lietuvos Komunistų partijos organizatorių ir vadovų, žinomas tarptautinio darbininkų judėjimo veikėjas Zigmąs Aleksa-Angarietis.

Vilniaus inžinierinio statybos instituto docentas Benediktas Užpolevičius sukonstravo portatyvų prietaisą betono kietumui nustatyti. Naujasis prietaisas "Kietmatis" labai patogus tikrinti betonavimo kokybę sunkiai prieinamose tiltų, kanalizacijos ir kitose sistemose.

Nuotraukoje: **B. Užpolevičius su savo "Kietmačiu".**

V. Gulevičiaus nuotrauka

"VILNIES" DIREKCIJOS TARIMAI

Birželio 26 d. įvyko "Vilnies" bendrovės direktijos posėdis. Kadangi šis posėdis buvo pirmas po įvykusio dalininkų suvažiavimo birželio 6 d., tai į posėdį buvo kviesta senieji ir naujai išrinkti direktoriai.

Posėdį atidarė direktijos pirmininkė Estelle Bogden 1 val. po pietų ir vedė tvarką. Perskaitytas protokolas ir priimtas kaip skaitytas.

Valdyba reportavo, kad suvažiavimas visapusiškai pavyko ir banketas taipgi davė gražios paramos.

Administracijos raportą skaitė pirmininkė, kuris buvo priimtas. Redakcijos raportą davė S. J. Jokubka. Jis žymėjo, kad redakcijoje darbas tvarkingai vedamas ir gaunama kooperacijos iš kolonijų draugų. Raportas priimtas.

Sekretorė reportavo, kad parašiusi laišką Ex Mainierių klubui rentos reikalui. Taipgi atlikusi visus darbus, kurie jai buvo paskirti.

Išrinkta direktijos valdyba sekantiems metams tokia: pirm. Estelle Bogden, sekr. Julija Marazienė, iždininkė Millie Kancerienė.

Sekantis posėdis įvyks liepos 31, 1 val. po pietų "Vilnies" salėje. Pasitikiu, kad visi direktoriai atsilankys.

Sekr. J. M-nė

RADAU LAIŠKUTĮ

Neseniai "Vilnyje" buvo žinia iš Binghamton, N. Y., apie Joną Vaičekauską. Zinioje pats Vaičekauskas rašo, kad nebeilgas jo gyvenimas ir aukoja "Vilniai" \$1,000.

Draugas Vaičekauskas mirė sulaukęs 92 metų. Versdamasi archyve, užtikau jo byloje laiškutį, rašytą 1980 metų birželio 14 d.

Laiškutyje J. Vaičekauskas tada rašė:

— Turėjau nelaimę. Mane aplan-kė vagis. Atsikėlęs pamačiau, kad esu apvogtas. Netekau daug dalykų: drožinėjimui peilių ir kitokių instrumentų. Detektyvai surado krautuve, kuri pardavinėjo vogtus daiktus. Tai buvo 16 metų vagilis.

— Jeigu aš kada parkrisiu, prašau, siuntinėkite laikraštį mano sūnui Brony Woycechowsky, kuris gyvena Vestal, N. Y."

Mes velionio Vaičekausko prašymą pildome. Laikraštį siuntinėjame kaip prašo. Velionis prenumeratą sumokėjo 1981 metų rugsėjo 15 d. iki 1984 metų liepos mėnesio.

Nelie
9

Atviras laiškas "Vilnies" redakcijai

Mūs lietuvių kolonija nėra didelė. Ji būtų dar mažesnė, jeigu pokario metais nebūtų atsiradę dipukai. Kadangi senosios lietuvių kartos gretos retėja, dipukai kolonijoje sudaro jau daugumą taip, kaip pas jus Čikagoje Marquette Parke.

Kad jie čia tarp savęs rietūsi, nebuvo girdėti per metų metus. Pirmaisiais jų atvykimo metais piknikuose, parengimuose, tiesa, smarkiai susiriedavo, kartais netgi apsikūmšiuodavo iki kraujavimo. Už miesto netgi uždare nedidelį miškelį su aikšte, kur jie ruošdavo piknikus. Muštynės dažniausia kildavo dėl asmeninių sąskaitų. Buvę eiliniai valdininkai apkūmšiuodavo savo buvusius viršininkus, policininkai nuovadas. Nemaža muštynių kildavo ir dėl merginų ir vilkai žino dėl kokių kivičių turėtų Vokietijoje lageriuose. Bet visa tai praėjo, dabar nebesigirdi, kad susimuštų.

Bet štai. Pastaruoju metu vis dažniau pradėdau girdėti ateinančias kalbas iš lietuvių bažnyčios salės, kad ten tarp jų organizacijų narių susirinkimuose dažnėja ir aštrėja rietenos. Ko jie ten riejasi, man yra keista. Juk visi vieno politinio kirpimo—"laisvintojai", antitarybininkai, bažnytiniai ir p.

Kartą savo klubo pirmininko dipuko ir paklausiau:

— Kas ten pas jus dedasi. Girdėjau riejatės, kaip maiše katės.

— Užsikrėtėm reorgais,—pirmininkas man veptelėjo.

— Vadinas, velnio nešais ir pamestais dipukais.

Pirmininkui, matyt, nepatiko šis mano epitetas mestas reorgų adresu. Bet mažai aš jo paisau.

Po kiek laiko tarp lietuvių paklido gandas, kad reorgai dipukai ruošia viešą mitingą, kuriame duos paskaitą tema "Lietuva šiandien" kažkoks žymus jų visuomeninkas, atvykęs iš Čikagos.

Aš ir vėl progai pasitaikius prie pirmininko:

— Ar neišmes manęs iš salės, jeigu nueičiau pasiklausti paskaitos?

— Aš nemanau. Tik jeigu nueisi, nebūkime pažįstami, nesisveikinkime.

Į mitingą ėmiau ir nuėjau. Bažnyčios rūsyje salė buvo jau apyplinė žmonių. Pažįstamų man veidų irgi sukinijos. Kai kurie nepaisė, bet kai kurie nustebe ėmė į mane paslapčiomis žvilgčioti, kažką tarp savęs gugždėti. Vienas nuėjęs prie stalo gale salės sėdinčiam plika galva storuliui netgi parodė pirštą į mane.

Buvo velnioniškai neįjau tarp svetimų ir dargi priešišku man žmonių ir žinančių, kas aš esu. Jeigu būtų reikėję laukti pusvalandį ar daugiau iki prasidės paskaita, nebūčiau tvėręs to neįjaukimo ir būčiau išėjęs. Bet mano laimei gal po dešimties minučių įėjo salėn akiniuotas, inteligentiškos išvaizdos vyras, lydintas mūsų miesto dviejų dipukų. Visi sužiūrė į svečią. Nė nepasakysiu, kiek ilgai truko ten prie stalo rankų pasispaudimai. Sėdėjęs prie stalo plikagalvis storulis pristatė susirinkusiems svečią, papasakojo apie jį ir davė žodį pradėti paskaitą. Publika salėje plojo katutėmis.

Kaip paprastai dipukai šneka, šis paskaitą irgi pradėjo, kad Lietuva šiandien okupuota, rusinama. Nesąmonę po nesąmonės pylė kaip iš gausybės rago. Paskui perėjo į ekonominę žmonių padėtį Lietuvo-

je. Siuo klausimu daugiausia pasakojo melų brudus, kaip iš žmonių rusai viską atima, kaip žmonės gyvena nedavalgę, kaip jų veidai, apžėlę gyvaplaukiais, ženklina skurdų jų gyvenimą, kaip yra nuskurę, vos vegetuoja. Melas sekė po melo. Tačiau didžiausią paskaitos dalį skyrė apie religinę laisvę. Girdi, Lietuvoje religija išliks tik katakombose. Man, buvusiam su turistine grupe Lietuvoje, atrodė, kad jis protiniai nedakeptas, kad taip skeryčiojasi meluodamas. Klausiausi jo nesąmonių ir galvojau: kažin ar yra salėje žmonių, kurie jam tiki?

Daugiau kaip po pusantros valandos paskaita baigėsi. Žmonės plojo. Sėdintis prie stalo plikagalvis storulis pasiūlė paskaitininkui duoti klausimus. Duodančių klausimus atsirado begalė. Vieni klausė rimtų dalykų, kiti klausė tik tam, kad klausti, o kai kurie klausė tokių juokingų dalykų, nors plyšk iš juoko. Pavyzdžiui: verčia Lietuvoje valdžia kunigus tuoktis.

Šalia manęs sėdėjęs man nepažįstamas dipukas irgi paprašė balso:

— Visiškai sutinku su viskuo ką paskaitininkas kalbėjo. Ypač mane jaudino paskaitos dalis apie religinę laisvę. Bet štai, "Drauge" birželio 23 dienos laidoje yra žinia, kad šiemet 18 Kauno kunigų seminarijos baigusiu diakonų priėmė kunigystės šventinimus. Kaip paskaitininkas galite tai paaiškinti?—šalia manęs sėdėjęs man nepažįstamas dipukas paklausė.

Paskaitininkas apstulbo, bet tuoj susigriebė pasakoti, kaip į lietuvių išeivių sąjūdžius bei organizacijas komunistai infiltruoja savo agentus ir pirštu parodė į mane. Publika sužiūro.

— Visi jūs pažįstate šį dorą lietuvių,—paskaitininkas karščiuodamas rodė pirštą į šalia manęs sėdintį man nepažįstamą dipuką,—nė vienas jūs negalite jo įtarti, kad jis komunistų agentas. Bet pakako jam atsisėsti šalia komunisto ir matote, ko jis manęs klausia.

Mano kūne pasidarė šalta, kai visa salė įbedė akis į mane.

— Saugokitės tokių žmonių, nedasilytėkite jų,—paskaitininkas nebe kalbėjo, o jau šaukė.—Patys nepasijusite, kaip būsite nuvesti į komunistų stovyklą. Vykite juos nuo savęs kaip bjauriausią smarvę!..

Pagalvojęs, kad dar ko galiu gauti į kailį, atsikėliau išeiti. Užpakalyje salėje kilo kaip bičių avilyje užšėsys, švilpimai, visokiausi epitetai.

Matote, mielieji, kur aš buvau pakliuvęs—tarp reorgų dipukų. Nenuostabu, kad pirmininkas mane išpėjo: nesisveikinkime, nebūkime pažįstami. Štai kodėl doresni dipukai mūsų pažangiečių vengia. Bijo reorgų.

ŽAVI APLINKA FLORIDOJE

Jean ir Richard Misevičiai rašo iš Floridos. Jie sako, kad kelis kartus lankėsi Floridoje ir matė daug įvairių ir gražių vietų. Dabar leidžia atostogas South Seas Plantation, Captive Island, Fla. Sala turi 330 akrų žemės. Gausu įvairių vietų poilsiui ir patogus pliažas.

Juodu ir jų sūnūs bei teta Vera Butkus labai nuotaikingai leidžia laiką. Temperatūra esanti tarpe 82 ir 92 laipsnių F. Kaip ilgai jie ten rengiasi būti, nerašo. Vilnietė

VIENAS MĖNUO IKI LDS 25-TO SEIMO

Čikagiečiai ruošiasi pasitikti ir priimti o LDS 25-to seimo delegatus ir svečius. Kaip žinia, LDS 25 seimas įvyks šių metų rugpjūčio 20 ir 21 dienomis, Holiday Inn, Ford City, 7353 So. Cicero Ave., Chicago, Ill. Čikagiškis delegatų pasitikimo komitetas kartu su LDS 2-ros apskrities komitetu pasiruošęs tinkamai priimti delegatus.

Pilna informacija tilpo LDS organe "Tiesa", tad smulkiai nebandysime nurodinėti, kur ir prie ko kreiptis, kurie nori apsinakvoti viešbutyje. Bet yra nemažai čikagiečių, kurie norėtų ir galėtų savo namuose apnakvinti delegatus. Patartina norintiems nieko nelaukus apie tai pranešti LDS 2-ros apskrities sekretorei Isabelle Peters, 5582 W. Ardmore Ave., Chicago, Ill. 60646, arba kitiems komiteto nariams, jie pasistengs nurodyti draugų adresus.

Svarbu, kad čikagiečiai, kurie nėra delegatais, pasistengtų dalyvauti jei ne sesijų laiku, tai bent į banketą atsilankyti. Banketo bilietas \$12.50. Jūs galite užsisakyti pas Is. Peters arba kitus komiteto narius. Tai turite padaryti iš anksto, nes rengimo komitetas turi žinoti, kiek bus svečių.

Laukiame skaitlingos delegacijos ir svečių. Koresp. J.M-nė

Detroit, Mich.

Dainavo

Birželio 20 d. Kultūros Namuose prie Dievo Apvaizdos bažnyčios įvyko koncertas, kurį rengė Lietuvių Jaunimo Sąjunga (naujieji ateiviai). Koncertą išpildė graži, gabi dainininkė-solistė iš Tarybų Lietuvos—Violeta Rakauskaitė. Ji čia yra atvažiavusi atostogų ir viena išpildė koncertą. Ji dainavo apie 14 dainų ir dalyvius sužavėjo naujomis dainomis. Kultūros namų-salė buvo pripildyta lietuvių, kurie viešniai nesigailėjo aplodismentų. Salėje matėsi kanadiečiai Alfons ir Jean Vainalavičiai, klubiečiai Servit ir Ruth Gugai, daug pažįstamų ir daug nepažįstamų lietuvių. Visiems nepaprastai patiko dainininkės gražus balsas ir dainos.

Niujorkė

Detroito Lietuvių Klubo sekretorius ir LDS prezidentas birželio 12 d. buvo nuskridęs į Niujorką dalyvauti LDS Centro valdybos susirinkime. Pavydime Servitui, kad jam tenka taip dažnai aplankyti tą didelį miestą Niujorką. Po LDS suvažiavimo du detroitiečiai turės progos važinėti į Niujorką: tai Servit Gugas kaip prezidentas ir dr. John Geralt (Geralskas), kuris bus naujas daktaras kvotėjas.

Apsivedė

Visiems gerai žinomas vėžio ligų daktaras dr. V. K. Vaitkevičius su šeima dalyvavo savo sūnaus Petro vestuvėse, kuris birželio 27 d. vedė lietuvaite iš Benton Harbor, Mich.

Pertrauka

Birželio 13 d. Detroito Lietuvių Klubu patalpose įvyko LDS 21 kp. ir Detroito Moterų Pažangos Klubu paskutiniai susirinkimai iki spalio 10 d. Per vasarą visi padarė pertrauką ir nori pasidžiaugt šiltu oru. Po susirinkimų buvo vaišės,

kurias prirėngė Pat Stunskas. Virtuvėje Petronelei pagelbėjo sekretorė Mary Norush ir jos draugė. Moterų klubas padidino savo išdą. Visi vėl pasimatysime spalio 10 d., tik Detroito Lietuvių Klubas neturės jokių pertraukų, susirinkimai bus kiekvieną mėnesį ketvirtą sekmadienį.

Biznieriai

Moterys investatorės susirinko birželio 12 d. ir turėjo pietus Topinkas valgykloje. Aptarė savo klubo reikalus.

Vyrai investatoriai susirinko vakare birželio 12 d. Ray ir Albena Lyben namuose, St. Clair Shores. Po susirinkimo namų šeimininkė Albena Nausėda Lyben visiems pateikė skanią vakarienę.

LLD 52 kuopa

Gaila pranešt, kad ALDDL 52 kuopa jau galutinai uždarė savo knygas ir išdo pinigų padalino lygiai "Laisvei" ir "Vilniai". Tas nutarimas buvo padarytas narių susirinkime spalio 11 d. 1981 m. Surinkus visas duokles pasirodė, jog izde viso buvo \$258.55. Padalinus pusiau "Laisvės" dalininkų suvažiavimui balandžio mėn. pasiūsta \$129.28, o "Vilnies" suvažiavimui birželio mėn. irgi pasiūsta \$129.27. Sena, naudinga, garbinga organizacija užbaigė savo gyvavimą, nes daug narių yra mirę, o likusieji neturėjo energijos toliau gyvuoti.

Svečiai

Birželio 20 d. pas Servitą ir Ruth Gugas viešėjo jų anukė Lisa, 14 metų amžiaus, iš Atlanta, Georgia. Ji dalį savo atostogų praleido su tėvelio giminėmis Kanadoje ir paibaigė pas kitus grandpa ir grandma Detroito. Girdėjau, kad liepos mėnesį kita anukė Kim, 11 metų amžiaus, atvažiuos pas Rutą ir Servitą Gugas iš Atlanta, Georgia.

Detroito viešėjo žmogus iš Tar. Lietuvos, Petras Žitkus iš Kapsuko, giminių pakviestas į Philadelphia. Iš ten atvažiavo į Detroitą pas pusbrolių Alfonsą Vainalavičių. Kadangi Vainalavičiai gyvena Kanadoje, tai svečias viešėjo pas drauges Jaškulienę ir Dimšienę. Birželio 15 ir 16 d. d. gyveno pas Teofilę Masienę prie ežero, St. Clair Shores. Nebuvo laiko, bet Stefanija abu svečius vis tiek nuvežė parodyti Henry Fordo muziejų, kuris abiem svečiam padarė didelį išpūdį. Nebuvo laiko pamatyti Greenfield Village, kuris yra panašus į Tar. Lietuvos Rumsiškes. Petras Žitkus yra inžinierius, vedęs Nijolę ir turi 14 metų amžiaus dukrelę Vilmutę ir 10 metų amžiaus sūnų Valdą. Svečias aplankė pažįstamus ir gimines Čikagoje. Jamiskas patiko, bet jau atsibodo ir noris važiuoti namo.

Baigiasi lietuvių radijo

Kalbėjau su lietuvių radijo valdėles redaktorium bei pranešėju Albertu Misiūnu ir sužinojau, kad lietuvių radijo programa, kuri per daug metų buvo transliuojama kiekvieną pirmadienį, trečiadienį ir penktadienį po valandą laiko per radijo stotį WMZK, jau baigiasi, nes dabartiniai savininkai pardavė stotį juodiems biznieriems. Paskutinė radijo programa bus liepos 16 d. Ateityje ši stotis vadinsis WBH ir girdėsime muziką, kurią patieks juodi artistai. Bet gal radijo direktorius Al Zaparackas dėl lietuvių radijo kaip nors suras kokią kitą vietą. Be lietuvių radijo Detroitas bus apmiręs. Stefanija

Vilnis, 1982 liepos 22

Meeting Old Friends in Fla.

NELLIE DE SCHAAP

For many of our "Vilnis" readers a visit to Florida is commonplace, as they spend each winter there. For me, however, it was a real treat as I had wanted to visit Florida for so many years, but the hopes were never realized.

This June 10th, Lou and I flew from Midway Airport to Tampa, where we were met by Lou's sister, Catherine Buglio, and a friend. From there, we drove to Clearwater where she resides.

Lou had visited his many sisters, brother, nieces and nephews several times but it was a "first" for me. I found it to be as beautiful as I had anticipated, and could not get over all the beautiful homes.

We were not interested in seeing all the tourist attractions, as the purpose of our one-week stay was to see all the family members. An added bonus was the fact that Lou's sister Catherine, and her friend Val Fixel, had promised to take to St. Petersburg to visit the Lithuanian Senior Citizens Club.

I had been assured by Julia Andrulis, during her stay in Chicago, that the customary weekly dinner would be held, and that I would meet many of our former Chicago friends, and Vilnis readers.

After a beautiful and scenic drive, we arrived at the Lithuanian Senior Citizens Club. I was unprepared to find the club, resembling a little doll house. The fresh white paint, the beautifully kept-up lawn made a most favorable impression!!

The first person we saw upon arriving at the club was Julia Andrulis, entering the side door. We followed suit. Upon entering the hall, we regretted the fact that we had entered at an inopportune moment. The meeting was being held, and Stanley Kuzmickas and Bernice Vaitkus were presiding at the table. I am afraid our entrance did result in some commotion, and I deeply apologize. I know how disconcerting it is to conduct a meeting with talking going on.

Before the meeting was concluded, I was very surprised to be called upon to say a few words. I am not a speaker, but the warmth of the guests helped ease my self-consciousness.

The Dainos Myletoju Chorus, under the directorship of Helen Janulytė, amazed me with the beauty and strength of their voices. Despite their smaller number, and their age, they sang with as much gusto as the LKM chorus, under the directorship of Paul Kvederas, in Chicago, with a chorus of over 100.

Much credit goes to their director, Helen Janulytė, and also to the chorus members, who give of their time and energy in rehearsals. As one gets older, it becomes much harder to discipline oneself.

It was such a joy hearing the singers about whom Julia writes so often, and it is sad that Chicago cannot hear them. It was also unprecedented and flattering to have Helen dedicate two beautiful songs to me and Louis. Thank you so much, Helen!

Helen Janulis' expertise with the piano is incredible in view of the Vilnis, 1982 liepos 22

fact that she had suffered a stroke, and has no feeling in the affected hand. She is a most capable director, and I am so happy that she now resides in St. Petersburg! It was a great pleasure in being able to talk to her, and also to her mother, Mrs. Sharkey, and brother Richard Janulis, whom I met for the first time in Chicago, just after his stint in service.

Frank Mack was busily occupied in selling tickets for the dinners, and also the bar. In between his duties, we chatted. I had not seen Frank since the days that he lived in Indiana, along with his artist friend home, but time would not permit. I am so sorry, because I would have loved to see Frank's many portraits and oil paintings. One of his portraits—that of Mr. Abeck, adorns the wall of our office. It is like being with an old friend.

We chatted with Bernice and Joe Vaitkus, and learned that they are leaving July 1st for a visit to Lithuania, where they will be greeted by a whole host of relatives. We wish them a most pleasant stay.

The Lithuanian Senior Citizens Club reserves a table for the Czechs, and another for the Ukrainians. They are regular guests at their dinners, which cater to from 100 to 250 people. It seemed impossible, that such a seemingly small hall, could accommodate so many! The meal was delicious, and Violet Kuzmickas and the other "gospadinės", served as most efficient waitresses as well. Emily Damalakas sat across from us at our table.

It was so refreshing to see the popular and well known soloists such as Violet, and Adelė Pakalniškis, "pitching in" with all the regular duties. They certainly do not pretend to be prima donnas.

We renewed our friendship with Adelė Budris and were so sorry that we could not see her beautiful home, as we had heard much about it. Maybe the next time, Adele.

After seeing the names of Mr. and Mrs. Alekna so many times, it was so nice finally meeting them in person. Bernice Vaitkus also introduced Alma Bruwer, whose memorial ad for her husband had appeared in the Vilnis not too long ago. Mrs. Valaitis was unable to come because of the poor health of her husband. We are so sorry we did not get to see her. I was happy to be introduced to Mr. Greblikas by Julia. Mr. Greblikas dances a mean polka despite his poor eyesight and years!

Mrs. Vera (Kasper) Zuris introduced me to her husband, Mr. Zuris, who was formerly a resident of Chicago. They are newly-weds, and we wish them a happy life together. Vera gifted the Vilnis with a donation of \$10 which was truly appreciated.

Just before our departure, Julia Andrulis brought me over to say "hello" to Walter Dubendris (Mr. Veshys) whom I had known for so many years, while he lived in Chicago. Mr. Dubendris has passed the 90-year mark, but like most senior citizens at the Lithuanian Senior Citizens club, wears years very well!

UKRAINIEČIAI IŠ KIJEVO KONCERTAVO ČIKAGOJE

Birželio 25-27 d. d. savaitgalį Čikagoje viešėjo Ukrainos sostinės Kijevo Philharmonijos solistai Diana Petrynenko, Hryhory Harkusha ir akordionistas Volodymyr Hiansky. Čikagos pažangių ukrainiečių organizacija birželio 25 d. rusų kultūriniam centre, 2757 W. Lemoyne St., buvo jiems surengusi koncertą.

Nors koncertas vyko savaitės šokiadienį (penktadienį) 2 val. po pietų, bet erdvi rusų kultūrinio centro salė buvo beveik pilna publikos. Daugiausia buvo ukrainiečių, rusų ir dainos mėgėjų amerikiečių. Čikagos pažangius lietuvius publikoje atstovavo mažiausia penkiolika lietuvių.

Artistų dainininkų solistų Diana Petrynenko ir Hryhory Harkusha, akompanuojant akordionistui Volodymyr Hiansky, buvo ko pasiklausyti. Publikai jie davė apie dešimt ukrainių ir rusų liaudies dainų ir keletą operų arijų. Kiekvieną jų programos numerį publika lydėjo ilgai trunkančiais plojimais su entuziazmu.

Po meninės programos žemutinėje salėje vyko drauge su svečiais iš Ukrainos pokylis su ukrainiečių šeiminių paruoštais užkandžiais. Artistė Diana Petrynenko dalyvavusius pokilyje palinksmo ir pašokdama su vietiniais ukrainiečių žymesniais darbuotojais, grojant akordionistui Volodymyrui Hiansky. Pokilyje vyko ir dainų visai publikai dainuojant drauge su svečiais artistais.

Popietė baigėsi publikos ir svečių pakilia nuotaika. X.

RAŠO ILSE BIMBA

"Laisvės" vyr. redaktorius Antano Bimbos žmona Ilse laišku atsiuntė gerą žinią. Rašo, kad jos vyras Antanas klinikoje patikrino sveikatą ir nieko blogo nerado (reports were favorable).

Toliau laiške dėkoja už laikraštį, je tilpusį straipsnį apie Ed Asner. Girdi, daug apie jį yra skaičiusi, bet nežinojo, kad jis yra lietuvis.

Tenka laukti, kad ši žinia jai buvo staigmena, kaip daugeliui mums. Nellie

I shall remember my visit to the club for a long, long time to come, and wish to thank everyone for their graciousness.

Buvo nuvykę pas draugus Korens

Birželio 27 d. S. J. Jokubka su žmona ir J. Urmonienė buvo nuvykę pas laikraščio "Vilnis" veteranus skaitytojus Andrių ir Antonetą Korens į Decatur, Mich. Julia Urmonienė pas juos paskutinį kartą lankėsi prieš trisdešimt metų. Svečiai iš Čikagos draugams Korens buvo didelė staigmena.

Kaip visus senosios kartos lietuvius slegia gyvenimo metų amžius, taip ir draugus Andrių ir Antonetą Korens. Nenuostabu, kad jie į mūsų pažangių lietuvių parengimus beveik nebeatvyksta. O gi anksčiau būdavo retas parengimas ar koks suėjimas, kad jų nebūtų. Ypač draugai Korens atvykdavo į roselandiečių parengimus. Gyvenimo metų našta dirba savo.

Kaip žinia, draugų Korens kurortas daug metų buvo plačiai žinomas kaip idealiausia vieta pailsėti, paatostogauti, dideliame ežere pameškierioti. Dabar draugai Korens dėl susilpnėjimo sveikatos biznį turi sulėtinę. Tačiau kurorte kaip buvo, taip tebėra jauku, švaru, visur tvarkinga, ežeras kaip tyvuliavo, taip tebetvyluoja. Žmogus nuvykęs jautiesi ne tik kaip gražiame kurorte, o ir kaip gamtos prieglobstyje.

Draugai Jokubkos ir Urmonienė, pasisvečiavę ir pasivaišinę, tą pačią dieną grįžo namo. Manau, kad ši išvyka pas senus pažįstamus ir draugus bus jiems ilgai atmintina. X.

ŽINIA IŠ WEST FRANKFORT, ILL.

Mary Lou Sakony iš West Frankfort, Ill., rašo, kad per Memorial Day į West Frankforto lietuvių Nacionalines kapines buvo atvykę žmonių ir iš Čikagos aplankyti savo artimųjų kapus. Atvyko jie, pastebėję laikraštį "Vilnyje" skelbimą apie kapines. Po apeigų kapinėse čikagiečiai sudėjo ir finansinės paramos kapinių prižiūrėjimui.

Mary Lou Sakony laiške pažymi, kad ji yra giminė Annos Goode, gyvenusios Lemont, Ill. Apie A. Goode "Vilnyje" buvo rašyta, kad ji tragiškai žuvo užsidegus jos namui gaisre. Nellie

ST. PETERSBURG, FLA.

MIRUS

Juozui M. Judickui

Reiškiame širdingą užuojautą jo dukrai Sylvijai ir kitiems šeimos nariams.

J. ir B. Vaitkai
J. ir H. Dobrow
St. ir V. Kuzmickai
P. ir A. Aleknai
M. Vilkauskienė
W. ir H. Cheplikai
A. ir M. Raškauskai
Larry Strack
V. ir V. Bunkai
L. Tvaska
D. Mikalajūnienė
A. Pakalniškienė
R. Janulis
P. Keller

H. Janulytė
Virginia Watt
W. Alaveckis
M. Rutkauskienė
L. Novak
J. ir T. Lukai
E. Valley
W. Dubendris
V. ir M. Repečkai
M. Klisius
A. Klimavičienė
J. ir M. Milleriai
P. Lukienė
J. Greblikas

L. ir E. Orand
F. Bunkus
J. Bowman
J. Gresh
S. Daraškienė
A. Budrienė
F. ir V. Budrioniai
H. Sarkiūnienė
J. Andriulienė
F. Mockapetris
A. Bruwer
M. Gruzinskienė
E. Drobienė
Stefanija Yuknienė

ST. PETERSBURG DRAUGAI

IS EX MAINIERIU KLUBO NARIU SUSIRINKIMO

Birželio 19 d. įvyko Ex Mainierių Draugiško klubo narių susirinkimas. Narių atsilankė gražus skaičius. Kaip visuomet, taip ir šį kartą prieš susirinkimą buvo draugiškas pasivaišinimas. Lygiai 12 val. dieną mūsų šaunioji šeimininkė Helen Pajūnienė, talkininkaujant Frances Jordan, paruošė stalus, pakvietė visus susėsti ir pradėti pasivaišinimą. Papietavus, buvo draugiškas dovanų pasikeitimas, kurias atnešė nariai. Tas davė klubui \$19 pajamų. Dar klubą apdovanojo šie nariai: Mary ir Juozas Balčaičiai \$5, J. ir K. Sisevičiai \$3, V. Samuolienė \$2, po \$1: A. Gabrys, A. Copin, M. Wassell, M. Tampkins, O. Liutkauskienė (poros pavardžių neužrašiau.) Viso nariai sudovanojo \$17. Neįskaitant narių duoklių, iplaukų turėjome \$38.

Drg. A. Butkis padovanojo skanios, jos pačios iškeptos, duonos, taipgi drg. M. Wassell atvežė savo namuose pagaminusi duonos.

Nuoširdus dėkui visiems apdovanojusiems klubą.

Praeitoje korespondencijoje pamiršau paminėti, kad gėlių puokštės buvo nupirktos mirusiems draugams: A. Mikolaitienei, K. Danylai, M. Adelman. Taipgi buvo padėta gėlių puokštė prie F. Galinauskienės paminklo Kapų Puošimo dienoje.

Praeitame susirinkime buvo nutarta paremti LDS sportininkus įteikiant \$25.

Klubo pirmininkas Jonas Copin atidarė susirinkimą 1:50 val. p. p. Pirmininkas paprašė narių atsistoti ir viena minute tylos pagerbti mirusios narės Agotos Mikolaitienės atminimą.

Sekr. J. Feiza perskaitė praeito susirinkimo protokolą, kuris buvo priimtas kaip skaitytas.

Finansų sekretorė ir išdininkė Frances Jordan davė sekretorės raportą, kuris buvo priimtas.

Perskaitytas nuo "Vilnies" direkcijos laiškas ir priimtas.

Dar buvo apkalbėta susirinkimų klausimas. Visi pasisakė, kad turime turėti keturis susirinkimus per metus. Tad kitas susirinkimas bus rugsėjo 18 d., 12 val. dieną, "Vilnies" salėje. Nariai vieni kitiems linkėjo nuotaikingai praleisti

liepos ir rugpjūčio mėnesius ir gerai pailsėti.

Šiais metais dar turėsime du susirinkimus: rugsėjo 18 d. ir lapkričio 20 d.

Prašau narius tų dienų nepamiršti ir būtinai dalyvauti. Visų dalyvavimas būtinas, jei norime, kad klubas gyvuotų ir vėl būtų veiklus, koks buvo pirmiau.

Sekretorius John Feiza

EX MAINIERIU KLUBO SUSIRINKIMU KALENDORIUS

Rugsėjo 18 d., 12 val. dieną, "Vilnies" salėje.

Lapkričio 20 d., 12 val. dieną, "Vilnies" salėje.

Netekom geros draugės

Kaip žinia, Grand Rapids, Mich., mirė plačiai žinoma laikraščio "Vilnies" bičiulė Beatrice Gaspar. Paskutiniuosius kelerius savo gyvenimo metus Beatrice Gaspar leido senų žmonių namuose, prižiūrima jos dukters slaugės, kuri beveik kasdien kiek laikas leido slaugė savo motiną.

Draugė Beatrice Gaspar, būdama sveika, būdavo dažnas svečias Čikagoje. Vargu ar buvo nors vienas laikraščio dalininkų suvažiavimas, kad ji nebūtų dalyvavus. Čikagoje visuomet apsidodavo pas Alice ir Leon Jonikus. Tai buvo moteris, kuri visa savo esybe buvo atsidavus laikraščio "Vilniai".

Pasigėsime jos mes, laikraščio darbuotojai, pasigės jos ir dukros Volga Morren ir Ruth Bell. Nellie

LIŪDNA ŽINIA

Iš Grand Rapids, Mich., gavome Mildred Strayer laiškuči, kuriame praneša, kad sulaikytumėm siuntinėję laikraštį jos motinai Anna Smith, per metų metus skaičiusiai "Vilni".

Draugė Anna Smith pasidavė ir senelių namus, ir dėl senatvės regėjimas tiek yra susilpnėjęs, kad vargiai begali skaityti. Moteris jaudinasi, kad nebegalės semtis žinių iš savo mėgiamo laikraščio "Vilnies". Tačiau, kaip dukra rašo, yra vilties, kad po akių operacijos regėjimas gal pagerės. Nellie

PENKI METAI BE IGNO URMONO

Rodos, dar taip neseniai su mumis veikė ir visur dalyvavo drg. Ignas Urmonas, o štai pirmadienį, liepos 26 d., bus penki metai, kai Jo jautrioji širdis sustojo plakusi. Jis mirė 1977 metais, liepos 26 d., bet jo gražūs darbai pasiliko neužmiršti draugų, su kuriais jis taip pavyzdinčiai ir nuoširdžiai dirbo pažangos labui.

Velionis Ignas buvo labai lėto būdo ir mokėjo su visais draugiškai sugyventi, bet kartu buvo savo kilnios idėjos rūpestingas puoselėtojas.

Čikagos gyventojai gerai prisimena garsiąją Roselando lietuvių koloniją ir jos veiklą. Vienas iš tų neatlaidžių veikėjų ir buvo velionis Ignas ir Jo žmona Julija. Jie stengėsi, kad kiekvienas narys būtų apsimokėjęs duokles. Kas dėl ligos ar kitokių svarbių pareigų negalėjo dalyvauti susirinkimuose, Urmonai juos aplankė ir paguodė. Tas pats buvo ir su laikraščiu "Vilnimi". Jie stengėsi, kad visi pasiliktų skaitytojais, kurie ją skaitė, taipgi gaudavo ir naujų.

Organizacijų nariui susirgus, mes matėme Urmonus aplankant juos ir paguodžiant.

Nesistengsiu šiame trumpame rašinyje suminėti visus velionio Igno nuopelnus pažangiam judėjimui, nes tam reikėtų storokos knygos. Ne tik jo žmona Julija ir duktė Virginija bei jos šeima liūdi netekę ištikimo vyro, tėvo, uošvio ir tėvuko, bet visas pažangus judėjimas liūdi netekęs darbo kla-

Priminimas roselandietėms

Mielos Roselando Lietuvių Moterų klubo narės, prašau nepamiršti, kad mūsų susirinkimas įvyks rugpjūčio 2 d., 12:30 val. dieną, Anielės salėje, 4500 So. Talman Ave. Esu tikra, kad visos pailsėjote ir pasistengsite atsilankyti į šį svarbų susirinkimą.

Reikalų turime įvairių, tad svarbu, kad visos atsilankytumėte ir apkalbėtumėte klubą liečiančius reikalus.

Lauksiui skaitlingo atsilankymo.
Sekr. J. Urmonienė

BUVO SMAGU PASIŠNEKĖTI

Kai paskambinau telefonu Alvinai Strich, buvo staigmena, kad ji pati atsiliepė. Pasirodo, po turėtos gegužės 24 dieną operacijos atsiga-vus ir baigia susveikti.

Susirgus jai, pas ją buvo atvykę jos seserys Louise ir Marian apeiti namų ruošą kol susveiks. Nemaža Alvinai padėjo ir Kaimynai darbams apie namus—nupjauti veją ir prižiūrėti sodelį.

Kiek pasveikusi Alvina su seserimis aplankė senelių namuose savo vyrą John. Jis labai susijaudino, kad vos tik pasveikusi Alvina jį aplankė. Nellie

sės sūnaus ir kovotojo už darbo žmonių šviesesnį ir pilnesnį gyvenimo rytojų.

Lai jam bus ramu ilsėtis užmigusiame neatbundančių miegu, o mes prisiminsime jo kilnius darbus ir gerbsime jo atminimą.

Užušilių Julija

CHICAGO, ILL.

MIRĖ

Ona Kanapė

Reiškiame gilią užuojautą jos vyrui Augustui Kanapei, broliam Floridoj ir visiems artimiesiems bei draugams.

Žinokit, kad ir mes liūdime su Jumis.

ANTHONY J. POWELL
VINCENTA POWELL
ANTOINETTE DARASKA
A. VAITKIENE

F. VAITKUS
ALICE PAULIUKAS
TONY GURSKI
TOM GURSKI

SAN LEANDRO, CAL.

MIRUS

Juozui Karosui

1982 m. gegužės 13 d.

Liūdime netekę taip brangaus ir mylimo tėvelio. Mes jo pasigendame kiekvieną dieną.

Dukra—EUGENIA STANLEY
Žentas—EUGENE STANLEY
Anūkai—RONALD ir GORDON ir jų šeimos

GRAND RAPIDS, MICHIGAN

MIRUS

Petronėlei Gasparienei

Reiškiame nuoširdžią užuojautą velionės dukroms Ruth Bell ir Volgai Morren ir jų šeimoms, visiems artimiesiems bei kilnios idėjos draugams ir draugėms. Žinokite, kad ir mes kartu liūdime, netekusios brangios draugijos narės.

AMERIKOS LIETUVIŲ MOTERŲ
KULTŪROS DRAUGIJA ir NARĖS

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Ignas Urmonas

Liūdnai praslinko 5 metai nuo tos dienos, kuomet negailestinga mirtis sustabdė mūsų mylimo vyro, tėvo, uošvio ir tėvuko Igno Urmono jautriosios širdies plakimą. Jis mirė 1977 m. liepos 26 dieną. Nors jau 5 metai praslinko, bet padaryta mūsų širdyse žaizda pasiliko slegiančiai skaudi.

Mes žinome, kad jokios dejonės, jo mums jau negražins, nes kas mirė—tas negrįžta į gyvenimą, bet atėjus tai metų dienai, kurioje jis mus apleido, norisi garsiau sudejuoti ir pasiskusti jo ir mūsų draugams, kad mes be jo liūdime ir vis gerbiame jo gyvenime duotus pamokinius ir šviesius nurodymus.

O mūsų širdyse ir mintyse jaučiame, kad jis pasiliko gyvas ant visados.

Išėkis, mūsų mylimasis. Mes eisime tavo nurodytu taku, neatsiliksim kovoje už pažangą.

Liūdinti žmona JULIJA URMONIENE
Duktė VIRGINIA WROBEL
Žentas WALTER WROBEL
Anukai DAWN, WALTER, BRUCE, SANDRA